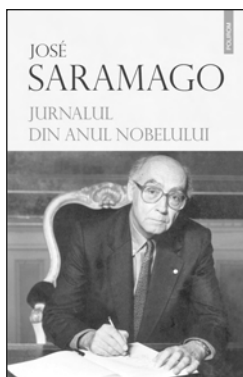

UMBERTO ECO – DESPRE TELEVIZIUNE

„Suplimentul de cultură” vă prezintă în avanpremieră un fragment din acest volum, care va apărea în curând în colecția „Plural M” a Editurii Polirom.

PAGINA 12

PENTRU JOSÉ SARAMAGO, DOAR OGUMĂ DE ȘTERS

Nu este altceva decât verdictul primarului social-democrat care, în numele municipiului Mafra, a refuzat ca Școala Secundară din amintitul oraș să poarte numele autorului ateu al *Memorialului mănăstirii*.

PAGINA 10

PREMIILE GOPO 2021

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA // APARE SÂMBĂTA // WWW.SUPLIMENTULDECULTURA.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

ANUL XVII ▶ NR. 741 ▶ 10 – 16 IULIE 2021 ▶ REALIZAT DE EDITURA POLIROM ȘI ZIARUL DE IAȘI

PAGINILE 2-3

INTERVIU CU SCRITORUL
BOGDAN RĂILEANU

„CITITUL A DEVENIT O ARTĂ PIERDUTĂ”

PAGINILE 8-9

„Suplimentul de cultură” intră în vacanță. Următoarea apariție: sâmbătă, 4 septembrie

Premiile Gopo 2021

A avut loc decernarea Premiilor Gopo, premiile industriei de film românești. O industrie care a avut un an dezastruos, din cauza pandemiei, care a făcut să poată fi turnate foarte puține filme, într-un mediu în care cinematografele au fost închise trei sferturi din an. De fapt, pandemia a afectat producția de filme la nivelul

întregii planete. O dovadă este numărul foarte mic de filme care participă la Competiția Festivalului de Film de la Cannes. În ediția sa curentă, ce se desfășoară zilele acestea, concurează numai 24 de filme – pentru comparație, să nu uităm faptul că la prima ediție, cea din 1946, au fost 44 de pelicule concurente.

SILVIU D. CONSTANTINESCU

Anul acesta, juriul a fost format din criticii de film Iulia Blaga, Irina Trocan, Victor Morozov, Călin Boto și Gabriela Filippi, regizorii Marius Olteanu, Mona Nicoară și Nora Agapi, actrița Emilia Dobrin, monteurul Eugen Kelemen și Ioana Dragomirescu, coordonatoarea Cinema „Elvire Popesco”.

O schimbare a fost prezentatorul: dacă vreme de 5 ani acesta a fost actorul Alex Bogdan, acum a venit rândul actorului Adrian Nicolae, cunoscut și ca *stand-up comedian*. Cu prezență de spirit și teme bine făcute privind cinematografia românească, acesta și-a presărat intervențiile cu glume la obiect, reușind să nu scape nici o clipă lucrurile de sub control.

CELE MAI MULTE NOMINALIZĂRI

Filmele cu cele mai multe nominalizări au fost: *Urma* (12 nominalizări), *Ivana cea groaznică* (12 nominalizări – și care nu a reușit să ia nici unul dintre premii), *Tipografic Majuscul* (10 nominalizări), *Acasă* (7 nominalizări) și *5 minute* (7 nominalizări).

Documentarul *colectiv* regizat de Alexander Nanau a fost, cumva previzibil, marele câștigător al Galei, luând premiul pentru Cel mai bun film, unde a surclasat concurența, reprezentată de *Ivana cea groaznică* (Ivana Mladenovic), *Acasă* (Radu Ciorniciuc) și *Tipografic Majuscul* (Radu Jude). *colectiv* este și singurul film românesc care a ajuns să fie nominalizat la Oscarurile de peste ocean. Din păcate, regizorul Alexander Nanau nu a fost prezent la gală, de unde filmul său a plecat și cu

premiile pentru regie (câștigat în fața lui Radu Ciorniciuc, Ivana Mladenovic și Radu Jude) și pentru montaj.

La dorința regizorului, *colectiv* nu a intrat și în competiția pentru Cel mai bun documentar. Aici premiul a fost adjudecat de *Acasă*, care a fost ales de juriu dintr-un grupaj de nominalizări care mai cuprindea *Lemn*, de Monica Lăzurean-Gorgan, Michaela Kirst și Ebba Sinzinger, *Totul nu va fi bine*, de Adrian Pîrvu și Helena Maksyom, și *Superhombre*, de Lucian Mircu și Mircea Gherase. De asemenea, Radu Ciorniciuc, regizorul peliculei *Acasă*, a luat și premiul pentru debut.

PREMIILE PENTRU INTERPRETARE

Filmul *Urma*, scenarizat de Dorian Boguță și Loredana Novak, a luat premiul pentru Cel mai bun scenariu, unde a fost în concurență cu *Ivana cea Groaznică* (Ivana Mladenovic și Adi Schiop) și *Tipografic Majuscul* (Radu Jude și Gianina Cărbunariu).

În ceea ce privește premiile pentru interpretare, la o ediție dominată de filme documentar, toate au ajuns, prin decizia juriului, la actori din distribuția filmului *5 minute* al lui Dan Chișu. Cele pentru roluri principale s-au dus la Diana Cavallioti și Mihai Călin,

pe când Elivra Deatcu și Emanuel Pârvu au fost selectați pentru cele mai bune roluri secundare. Culemea este că *5 minute* nu a fost prezent pe nici o listă de nominalizări importante, Cel mai bun film, Cel mai bun scenariu, Cel mai bun regizor.

SCURTMETRAJE

În premieră, la ediția 2021 a Galei Premiilor Gopo, au fost trei categorii distincte dedicate scurtmetrajelor. În total, 12 titluri au fost nominalizate pentru Cel mai bun scurtmetraj de ficțiune, Cel mai bun scurtmetraj de animație și Cel mai bun scurtmetraj documentar.

La categoria *Scurtmetraj de ficțiune*, a câștigat *În noapte*, de Ana Pasti, în detrimentul altor propuneri: *Kaimos*, de Sarra Tsoirakidis, *Laila*, de Raya Al Souliman, sau *Ținutul care nu doarme niciodată*, de Andra Tarara și David Schwartz. Cel mai bun scurtmetraj de animație a fost ales *Moartea și cavalerul*, de Radu Gaciu, iar cel mai bun scurtmetraj documentar, *Cerbul a trecut prin fața mea*, de Vlad Petri.

Trofeul Gopo pentru tânăra speranță a fost câștigat de Alma Buhagiar, pentru scurtmetrajul *Împreună*, film de diplomă la Regie la UNATC.

În ce privește Premiul Publicului, acesta este acordat filmului cu cel mai mare succes la box-office. Anul acesta a fost luat de *Miami Bici*, de Jesus del Cerro, un produs comercial, cu priză la public.

PREMII SPECIALE

Actorul Lari Georgescu a fost cel care a înmănat Premiul Gopo pentru întreaga carieră. La această ediție, distincția i s-a acordat actorului Costel Constantin. Premiul Gopo pentru întreaga activitate a ajuns în posesia scenografei și creatoarei de costume Doina Levintza. Alte două premii speciale s-au îndreptat către criticul de film Magda Mihăilescu și către sculptorul machetist Enache Hărăbor (care l-a primit pe scenă de la fiica sa, actrița Manuela Hărăbor).

La categoria Cel mai bun film european, criticii de film din juriul de nominalizări au votat pentru următoarele patru titluri distribuite în cinematografele din România anul trecut: *Il Traditore/Trădătorul* (r. Marco Bellocchio), *It Must Be Heaven/Paradisul, probabil* (r. Elia Suleiman), *Les Misérables/Mizerabilii* (r. Ladj Ly)

Diana Cavallioti

Dorian Boguță și Loredana Novak

Costel Constantin

Alma Buhagiar

și *Sorry We Missed You/ În absența dvs.* (r. Ken Loach).

În cadrul galei a fost proiectat și un film produs de Alianța Producătorilor de Film, practic un montaj din diverse producții, de televiziune și cinematografice, ce au fost turnate în România și față de care guvernul nu și-a îndeplinit datoria de a aplica programul de ajutor e stat, *cash-rebate*.

După ediția de anul trecut, aflată sub imperiul strict al regulilor de pandemie, ediția de acest an a reușit să adune laolaltă peste 500 de invitați în spațiul deschis al Amfiteatrului „Mihai Eminescu”. Să sperăm că asistăm la o revenire, oricât de încheată, la normalul de dinainte de apariția virusului în viața noastră. **SDC**

PALMARES

- **Trofeul Gopo** pentru cel mai bun film de lungmetraj s-a acordat filmului *colectiv*, în regia lui Alexander Nanau
- **Cea mai bună regie:** Alexander Nanau, pentru documentarul *colectiv*
- **Premiul pentru întreaga carieră:** creatoarea de modă Doina Levintza
- **Cea mai bună actriță într-un rol principal:** Diana Cavallioti, pentru *5 minute*
- **Cel mai bun actor într-un rol principal:** Mihai Călin, pentru filmul *5 minute*
- **Cele mai bune decoruri:** Irina Moscu, pentru filmul *Tipografic Majuscul*
- **Cel mai bun scenariu:** Dorian Boguță și Loredana Novak, pentru filmul *Urma*
- **Premiul pentru întreaga carieră:** Costel Constantin
- **Cel mai bun documentar:** filmul *Acasă*
- **Cele mai bune costume:** Mălina Ionescu, pentru filmul *Urma*
- **Cea mai bună imagine:** Oleg Mutu, pentru filmul *Dragoste 2. America*
- **Premiul special pentru întreaga carieră:** Enache Hărăbtor
- **Premiul Special:** Magda Mihăilescu

- **Cel mai bun actor în rol secundar masculin:** Emanuel Pârveu, filmul *5 minute*
- **Cea mai bună actriță într-un rol secundar:** Elvira Deatcu, pentru rolul Maria Holban din filmul *5 minute*
- **Premiul publicului, care se acordă filmului cu cel mai mare succes de box office:** *Miami Bici*
- **Cel mai bun sunet:** Tom Weber, Andreas Muhlschlegel și Lukas Moudry, pentru documentarul *Acasă*
- **Cel mai bun film de debut:** *Acasă* (regia Radu Ciorniciuc)
- **Cea mai bună muzică originală:** Marius Leftărache, Matei Stratan și Cristina Chiosea, pentru filmul *Urma*
- **Cel mai bun film european:** *Sorry We Missed You / În absența dumneavoastră – Marea Britanie, Franța, Belgia* (regia Ken Loach)
- **Cel mai bun montaj:** *colectiv* – Alexander Nanau, George Cragg, Dana Bunescu
- **Cel mai bun machiaj și cea mai bună coafură:** Bianca Boeroiu și Domnica Bodogan pentru filmul *Tipografic Majuscul*
- **Premiul pentru Tânără Speranță:** Alma Buhagiar, pentru regia scurtmetrajului *Împreună*
- **Cel mai bun scurtmetraj de animație:** *Moartea și cavalerul* (regia Radu Gaciu)
- **Cel mai bun scurtmetraj documentar:** *Cerbul a trecut prin fața mea* (regia Vlad Petri)
- **Cel mai bun scurtmetraj de ficțiune:** *În noapte* (regia Ana Pasti)

Jurnal din anii molimei (39)

ANDREI CRĂCIUN

CULEGĂTORUL DE HARFE

Nu s-a isprăvit pandemia, continuăm Jurnalul.

Marți, 6 iulie

Cu cât stai mai departe de vlahi, cu atât vezi mai clar ce nimicuri îi preocupă, ce mediocrități le suscită interesul, ce regretabilă e grădina Maicii în cam toate domeniile, iar în cultura de diminutive cu atât mai mult.

Luni, 5 iulie

Continui turul insulelor grecești. Am nimerit prin Corfu, e posibil să fie suficientă Grecia pentru o vară. Urmează, probabil, litoralul albanez. Aici am ajuns după aproape douăzeci de ani de muncă.

Duminică, 4 iulie

Ca maimuță vizuală ce se află, omul e foarte interesat de carcassele

de oase, carne și botox cu care se plimbă pe pietroiul învârtit prin spațiu. De aceea, e neostoit în a complimenta în fals (mai ales damele) sau a mușca ironic (mai ales domni) din trupurile maimuțelor vizuale înconjurătoare: vai, ai făcut burtică, ți s-a lăsat un sân, ai chelit frontal. Toate acestea la un loc denotă o presiune socială tâmpă pentru oițe de a fi conform în turmă – după care puteți vedea estetica la zi.

Noi să fim sănătoși – fiecare societate cu cutumele ei (de exemplu, otomanii, cu sultanul în frunte, trăgeau vânturi după masă, ca să elogieze bucătarii și să arate că se digeră bine).

Alta e problema mea: că nu e social acceptat să îi spui omului cu aceeași seninătate (tâmpă și ea) că e mai prost – vai, ești mult mai bătut în cap decât în noiembrie

2016, când te-am văzut ultima oară; de unde îți iei aceste idei greșite?: cu lectura ai trecut de *Albă ca Zăpada*, tot cu diminutivele, tot cu diminutivele?: cu ce imbecili te-ai mai anturat?

Maimuțele vizuale, deci, sunt încurajate să le fie rușine că-s grase, nu că-s proaste. Greșeală. Ar fi simpatic să fie luați în vizor dobitocii, nu cașaloții, dar, mno, omul nu poate să treacă de tristul său stadiu de maimuță vizuală.

Ar fi drăguț să câștige Șică încheștarea cu falnicul minion vâlcean Cițu și să reboteze Partidul Național Liberal – Partidul Național Liberal Creștin Bugetar.

De aia era mai bine să nu mai vorbească Șică. Doar să dea din mână, mâna lui Șică, tot înainte, prin el însuși.

Sâmbătă, 3 iulie

Mâine e acea frumoasă zi din an în care politicieni vag alfabetizați de la noi, din lumea a treia, scriu (dictează) compuneri de clasa a doua primară despre ce înseamnă pentru ei America. Dă-ne, Doamne, răbdarea lui Iov, să trecem cu bine și peste simțămintele fierbinți ale atâtor imbecili solemnii.

Vineri, 2 iulie

Ceva pe lângă. Alde Raluca Turcan e fix ceva pe lângă.

Joi, 1 iulie

Eu nu mai trăiesc să apuc vremurile, dar ele vor veni neîndoielnic. O să vă fie dor de analfației liniștiți din zilele noastre, vor veni la conducerea coloniei noastre penitenciare analfației cocalari și prințesele aferente, adorabili

monosilabici, care vor comunica țării doar cu tradiționalele csf ncsf, bro, premierul (lol) o să arate șarpele pe tik tok, dar o să fie înlocuit de o superbă videochatiștă care își va băga cu sârg sparanghelul în live, de la Palatul Victoria. Doamne, de ce nu mai sunt tânăr să mă bucur de mileniul III?

Miercuri, 30 iunie

După tot ce au arătat până acum, nu înțeleg de ce nea Piți & Marica-Prosopele nu sunt deja miniștri la vlahi, chiar nu ne mai respectăm valorile. Chiar nu inițiază nimeni o petiție? Nea Piți la externe, no? **SDC**

Cocori și pigmei

Să știi să faci cocori era obligatoriu pentru pictorul grec, cum avea să fie și pentru cel japonez, deși din motive cum nu se poate mai diferite.

CĂTĂLIN PAVEL

CÂTEVA PÂNZE SUS

Din Antichitate ni s-au păstrat sute de reprezentări ale legendarilor lupte a pigmeilor de la izvoarele Nilului cu cocorii sosiți acolo la iernat. Lupta nu se dă pentru vreo Elena de la Troia, ci pentru recolte, așa că probabil nu mobilul luptei, ci altceva o face să fie atât de populară – pe vase grecești cu figuri negre în aceeași măsură ca pe mozaicurile romane. În primele surse scrise și iconografice în care apare acest episod, în el nu se întrevide nimic burlesc. La Homer (*Il.* III, 1-6) lupta aheilor cu troienii e comparată cu cea a cocorilor cu pigmeii, iar o intenție parodică ar fi contraproductivă. Pe piciorul vasului François (570 a.Chr.), pigmeii sunt perfect proporționați – deci nu e exclusiv aibă ceva eroic. În reprezentările ulterioare însă, ei devin pitici diformi, ca pe un rhytón al pictorului Brygos de la Sankt-Petersburg (480 a.Chr.). Ei călăresc pe capre, agită bâte, întind praștii sau, într-o ultimă năzuință spre măreție, chiar

strâng cocorii de gât. Victime există și printre combatanții grăsuți, și printre cei zvelți. Câte o pasăre e purtată moale pe umăr, alta își înfige ciocul, hitchcockian, în ochiul unui pigmeu.

Ce-i cu episodul ăsta dubios?! Nu că așa vedea arta greacă drept un lăcaș al frumuseții aseptice – cunoaștem nenumăratele reprezentări obscene de satiri și apetitul elenistic pentru grotesc. Dar e ceva destul de *random* în geranomahie, acest război al cărui eventual înțeles alegoric nu ne este lămurit nici de Homer, nici în secolele următoare. De ce e atât de populară conflagrația care îi opune pe oamenii mici păsărilor mari? Să fie o dezamorsare ingenioasă a presiunii psihologice a

războiului asupra unei societăți pentru care moartea în luptă rămânea totuși o realitate curentă? Sau un experiment estetic care juxtapune cataligele unora membrilor acondroplazice ale altora, așadar grația și caraghioslăcul?

Sau poate pur și simplu o nostimă care a prins în mod aproape inexplicabil, ca o reclamă tâmpită? Căci într-adevăr, odată inventat, episodul începe să circule, e preluat în secolele 4-5 p.Chr. de enciclopediștii chinezi și consemnat în secolul 12 și în lumea islamică (unde era însă cunoscut cu siguranță mai devreme grație traducerilor arabe din Aristotel).

Grecii înșiși aflaseră de pigmeii în perioada arhaică de la egipteni, când aceștia aveau deja știință de poporul miniatural de un mileniu și jumătate; numai că în arta sau literatura egipteană nu apar nicăieri pigmeii luptându-se nici cu cocori, nici cu alte păsări. Undeva a intervenit deci un grec cu neastâmpăr creativ, care a văzut potențialul acestei lupte – una dintre ideile nătângi cu mare vitalitate culturală, ceea ce dovedește că a răspuns cumva unei nevoi sociale.

Cititorul de azi pasionat, poate, de origami, care tocmai a

terminat de făcut din hârtie pasărea mistică a fericirii – cocorul –, nu poate decât să se îngrozească de vasele grecești de un gust foarte îndoielnic ce înfățișează cocori în luptă cu pigmeii reprezentați satiric, prilejuind astfel o privire rea, minimalizatoare asupra eleganței cocorului. Pentru că nu-ți poți păstra eleganța luptându-te cu o caricatură. **SDC**

Fragment din *Animalele care ne fac oameni. Blană, cozi și pene în arheologie* de Cătălin Pavel, Humanitas, 2021

Două sate (V)

Așa cum promiteam săptămâna trecută, reiau descrierea evoluției postrevoluționare a satului în care locuiesc azi, sat al cărui mare avantaj a fost proximitatea unui centru urban mare. Aici nici șomajul nu a lovit atât de tare populația, căci în Timișoara s-a găsit mereu ceva de lucru, și nici retrocedarea pământurilor nu a rămas fără efecte.

Și nici administrația locală nu s-a descurcat prea rău. Spre deosebire de satul meu natal, plasat între dealuri și văi foarte rurale, satul în care stau azi are vad comercial – și cum ar putea să nu aibă? În momentul când aici au început să investească diverse companii multinaționale, ele au construit fabrici, depozite de mărfuri și hipermarketuri pe terenurile întinse de la marginea Timișoarei, exact la intrările în oraș. Însă, conform delimitării administrativ-

teritoriale, terenurile respective nu aparțineau orașului, ci satelor limitrofe, inclusiv satului meu de azi. Așa că în bugetele locale ale celor patru-cinci sate de lângă Timișoara au început să intre sume consistente din închirierea acelor loturi de pământ, odinioară teren viran sau întreprinderi socialiste falimentare. Cred că e greu să găsești o dovadă mai concretă a avantajelor oferite unui sat de proximitatea unui mare centru urban: în bugetul local al satului unde locuiesc azi intrau – și mai intră – bani frumoși doar pentru că satul se află la marginea Timișoarei. La cincizeci de kilometri depărtare, aceleași terenuri n-ar mai fi adus, probabil, nici un fel de venit.

Odată cu trecerea timpului (și mai ales odată cu intrarea României în Uniunea Europeană), investitorii s-au înmulțit. Acolo, la marginea orașului, s-au ridicat fabricuțe, s-au deschis spații comerciale

construite pe sute de metri pătrați, s-au construit depozite de mărfuri, au apărut reprezentanțe auto. Bani din chirii pentru acele spații, din care o bună parte ajungea tot la administrația locală, s-au înmulțit și ei. Iar atunci când există bani, mulți bani, până și în România risipei tot se mai face câte ceva.

Sigur, e nevoie și de o administrație cât de cât eficientă, de un primar bun și de funcționari publici eficienți. Într-un sat, mai mult decât într-un oraș, primarul e motorul dezvoltării (sau motivul subdezvoltării). Satul meu a avut, pare-se, și încă are un primar energetic, de patru-cinci mandate, care a intuit rapid potențialul comunei pe care o conduce. Numai că – iarăși – într-un alt loc, mai mărginaș, mai îndepărtat de un centru efervescent, orice schimbare în bine se face lent și cu poticneli (dacă se face), oricât de energici ar fi primarul și oamenii lui. E greu să dezvolti sisteme de irigații în deșert sau, ca să vin mai aproape de lumea noastră, să introduci o rețea de apă curentă într-un loc cum este satul meu

natal, când până și orașul cel mai apropiat de el (adică la vreo treizeci de kilometri) nu e nici azi alimentat cu apă decât parțial.

În satul meu de azi lucrurile au fost mai simple. La un moment dat, prin accesarea unor fonduri europene, societatea de furnizare a apei din Timișoara și-a extins rețeaua de apă – și apoi pe cea de canalizare – în satele și comunele din jur. Rețeaua de alimentare cu gaz s-a extins și ea firesc, de vreme ce, aflându-se la doi pași de oraș, satul în care locuiesc e aproape o extensie a Timișoarei. Așadar, în câțiva ani, fără prea multe probleme de ordin strategic, satul avea deja apă curentă, rețea de canalizare și alimentare cu gaz. Azi aproape toate locuințele – case sau blocuri – au centrale cu gaz, apă curentă și canalizare, drumurile care leagă satul de oraș au fost asfaltate, s-au asfaltat încet-încet și străzile satului, iar locul a început să atragă rapid locuitori urbani dornici să evadeze din jungla zgomotoasă și poluată a orașului și să locuiască într-un loc cu aer curat, liniște, verdeață. Știți la ce

RADU PAVEL GHEO
ROMÂNII E DEȘTEPTI

categorie mă refer: orașenii de clasă mijlocie ce își doresc un ritm al vieții mai tihnit – și, în același timp, vor să beneficieze de ceea ce oferă un oraș mare, de care nu se desprind cu totul.

Un model de succes, iată. Atâta doar că succesul ăsta a depins într-o măsură cam mare de marele oraș din apropiere, din care încet-încet a început să se scurgă aici și noua populație, acea clasă mijlocie dornică de verdeață și liniște. E drept că dorințele nu se împlinesc întotdeauna în forma pe care ți-o vizezi – dar asta-i altă poveste, pentru vremuri mai triste și mai melancolice, de toamnă. **SDC**

Bătălia din PNL pentru guvernare

Congresul de la PNL e unul din cele mai palpante meciuri politice pe care le-am avut în ultima vreme. Însă bătălia din PNL nu ar trebui să afecteze guvernarea.

FLORIN GHEȚU
VAGONUL CU VORBE

Când premierul Florin Cîțu a fost înscăunat premier, nimeni nu și-a pus problema ca el să fie și șef la partid. Până la urmă, pe noi, cei din afara PNL, puțin ne interesează cum se fac cărțile în interiorul partidului. Eu unul vreau o guvernare sănătoasă, reformistă, care să lucreze în interesul cetățeanului și care să miște în sfârșit lucrurile la care tânjim de 30 de ani. Adică autostrăzi, un sistem de sănătate eficient și un sistem de educație performant. Nimic ieșit din comun, doar normalitate.

Războiul din PNL lasă din câte vedem urme asupra guvernării. De vreo două săptămâni, echipa guvernamentală e implicată total în meciul din partid. Florin Cîțu însoțit de miniștrii liberali colindă țara de la un capăt la altul în căutare de adepți pentru congresul

mamut din septembrie. Vor fi 5.000 de oameni la conclavul liberal din toamnă, iar oamenii ăștia trebuie cucerți unul câte unul de combatanții pentru șefia partidului.

Revenind la guvernare, competiția din PNL nu ar trebui să afecteze bunul mers al țării. Instituțiile trebuie să funcționeze ceas indiferent că la butoane e Cîțu, Orban sau vreun alt Prâslea liberal, iar finanțele țării trebuie împărțite nu în funcție de afinitățile de grup, ci de nevoile fiecărui județ în parte.

Încă pericolul cel mai mare pentru PNL este alunecarea înspre populism și către o zonă

conservatoare ocupată mai degrabă de PSD sau de AUR.

Ludovic Orban pare să fi simțit cum gândește și ce vrea baza partidului, câtă vreme semnalele sale pro-justiție aproape că nu există, iar mai nou se bate și cu cei care nu își fac cruci largi și nu se au bine cu Biserica.

În ceea ce privește justiția, Ludovic Orban a vrut să dea semnalul clar că oastea liberală se poate baza pe el. Aflat weekendul trecut la Iași, Orban a ținut să-i salute pe Mihai Chirica și Costel Alexe, ba chiar s-a erijat în instanță supremă, spunând că are încredere în cei doi și că ambii ar fi nevinovați. De unde știe Orban acest lucru? A studiat dosarele în care sunt implicați Chirica și Alexe? Păi care mai e diferența dintre PSD din vremea lui Dragnea și PNL condus de Orban? Orban nu trebuia să facă o asemenea declarație. Dacă tot voia să-i amintească pe cei doi lideri ai

administrației ieșene, Orban trebuia să spună că îi pare rău că aceștia sunt implicați în dosarele respective, dar că atât Chirica, cât și Alexe au ocazia să dovedească în fața instanței că sunt nevinovați. Asta era declarația corectă din punct de vedere politic.

Însă mesajul lui Orban nu era neapărat pentru Chirica și Alexe, cât pentru activul PNL. Mai ales pentru primarii liberali, care suferă teribil că pot fi oricând înșfăcați de procurorii DNA. Aici e marea durere a celor cu funcții de conducere care au carnet galben. La fel gândeau și pesediștii. Cum să fii la putere, dar să ai frică de dimineață până seară că vine DNA și te ia la întrebări? Asta înseamnă în mintea lor că nu ai luat puterea, nu conduci nimic.

Ca și cum nu ar fi fost destul, Orban s-a dus apoi la conferința liberală de alegeri de la Bacău, unde a lansat altă afirmație controversată. De data asta, ținta era

clară: colegii de guvernare de la UR PLUS.

„Nu i-am văzut la drapelul național, nu i-am văzut la momente esențiale în celebrarea a tot ceea ce este simbol al națiunii române, ca să nu spun că nu i-am văzut jurând pe Biblie și nu i-am văzut făcând cruce”, a declarat Orban.

Evident că tema e sensibilă și că adversarii săi din partid nu vor sări să-l critice. Mesajul lui Orban poate fi considerat o încercare de ademenire a curentului conservator din tabăra Cîțu, dar e în același timp și un semnal că UR PLUS rămâne principalul adversar pe termen mediu și lung.

Constatăm așadar că tot ce se petrece la PNL în aceste luni de încleștare pentru supremația internă are legătură cu guvernarea. Cîțu e amenințat că, dacă pierde la congres, atunci nu poate rămâne și în fruntea guvernului, în timp ce în culise vedem un război cu Biblie și cruce, arme care aparțin mai degrabă PSD și AUR.

PNL ar trebui să tranșeze la congres ce vrea să facă la guvernare, nu să atragă guvernarea în războiul politic intern. Transformarea bătăliei din PNL în bătălia pentru guvernare e periculoasă și poate destabiliza o coaliție și așa firavă. **SDC**

” Constatăm așadar că tot ce se petrece la PNL în aceste luni de încleștare pentru supremația internă are legătură cu guvernarea. “

Fără gunoi!

Tocmai mă pregăteam să fac un fel de recapitulare a discurilor apărute anul acesta ca să recomand ceva pentru vacanță, când mi-a căzut cu tronc la player noul album Garbage – *No Gods No Masters* (2021, Infectious Music). Dar ce album! Ce consistență! Câtă furie! Ce vigoare instrumentală! Și ce poftă la Shirley Manson de a cânta iarăși, cu fragilitatea-i răutăcioasă, atât de singulară!

DUMITRU UNGUREANU

ROCKIN' BY MYSELF

timp de ajutorul omnipotentului post MTV, dar a avut – și încă are – de oferit scânteii muzicale, ușor de receptat, greu de digerat.

Cu doar șapte albume în 25 de ani, cvartetul americano-scoțian și-a păstrat stilul agresiv-dansant. Stabilitatea componenței n-a dus la repetarea „cârligelor” componistice, deși ele par prezente, la o neatentă audiție. Eu însumi, fan declarat al trupei, aveam senzația, în urmă cu vreo 10 ani, că Duke Erikson, Steve Marker și Butch Vig au lenevit pe alocuri. Ce simțeam, probabil ca destui alții, era doar neputința de a mă orienta în imensa cantitate de muzică, accesibilă

deodată atât de ușor, odată cu pandemia internautică. Însă totdeauna mi-a venit în ajutor albumul *G*, din 1995, debutul asfiant. Periodica lui (re)ascultare acționează ca tratament împotriva obișnuinței și a lenei creierale.

Din punct de vedere al istoriei rockului, mi se pare interesant ce s-a întâmplat în ultimul deceniu al secolului (și al mileniului) trecut. Pe de o parte, explozia rap, exprimând frustrarea unei generații care gândea că nu e corect să fie exclusă de la masa bogaților, doar fiindcă nu avea aceeași culoare a pielii ori aceeași obiceiuri sexuale. Pe de altă parte, „mișcarea grunge”, care s-a dovedit o fâșăială tipică showbiz, împinsă artificial în față cu intenția de a tăia atât virulența rapului, cât și a metalelor extreme (black, death, industrial etc.), scăpate de controlul „sistemului” (real, nu închipuit). Între cele două curente navigau trupe ca Red Hot Chili Peppers, Jane's Addiction, Living Colour, Rage Against The Machine și altele, venite din subteranele anilor 1980. Prima s-a impus la scară globală, restul au fost eliminate fiindcă n-au făcut compromisuri. Nu amintesc brit-popul intens promovat (Oasis, Blur, Pulp etc.), însă fumat din fașă, nici genurile consacrate ca „nișă” (jazz, blues), nici dance-

rave-techno ultra dominant. Mă opresc la nume ca Bjork, Cardigans, Moloko, PJ Harvey, Placebo sau Goldfrapp, care au profitat de oportunitățile existente, cu inteligență, viziune și abilitate. Doar perseverența fiecăruia a făcut ca unele să treacă în istorie, altele să se mențină în actualitate. Ce putem deduce la peste un sfert de veac distanță? Cine are idei noi și vrea să spună ceva, o spune oricum, oricând și oricât. Exemplul potrivit (nu singur): Garbage.

Povestea trupei este cunoscută, bănuiesc, oricărui privitor obiectiv la

scena pop-rock, aflată în permanentă mișcare. Trei americani cu suficientă experiență în showbiz, hotărâți să-și croiască drumul propriu, găsesc vocalista necesară tocmai în Scoția, prin intermediul unui videoclip accidental văzut la MTV! După succesul primelor piese, nu se reped prostește „să halească mult zahăr”, vorba cuiva băștinaș, ci scot discuri doar când și cum cred ei că trebuie. Ce anume tratează fiecare cântec, e un subiect pentru conșopisții muzicii.

Eu sunt un ascultător împlinit. Ceea ce vă doresc și dumneavoastră! Vacanță curată! **SDC**

SONORO CONAC 2021 IULIE - SEPTEMBRIE

Pe-un picior
de plai,
pe-o gură
de rai

TURNEU PREZENTAT DE

GRUPE SOCIETE GENERALE

CARD PREFERAT

TEMPLUL CORAL / BUCUREȘTI

05.07.2021

-

MUZEUL CIVILIZAȚIEI POPULARE TRADIȚIONALE
„ASTRA” / SIBIU

06.07.2021

-

BISERICA REFORMATĂ CALVINĂ / CLUJ-NAPOCA

07.07.2021

-

CASTELUL BETHLEN-HALLER

CETATEA DE BALTĂ / ALBA

08.07.2021

CATEDRALA SF. NICOLAE / ORADEA

09.07.2021

-

FILARMONICA DE STAT „DINU LIPATTI” / SATU-MARE

10.07.2021

-

HANUL DOMNESC / SUCEAVA

12.07.2021

-

MUZEUL „VASILE ALECSANDRI”, MIRCEȘTI / IAȘI

13.07.2021

-

CONACUL CHRISOVELONI, GHIDIGENI / GALAȚI

14.07.2021

Cu Radu Afrim la casting

Fiecare regizor își perfectează un sistem de detectare a talentelor cu care urmează să lucreze. Una dintre calitățile directorilor de scenă trebuie să acopere această zonă a selectării celor mai potriviți interpreți prin intermediul cărora să se exprime scenic. O operațiune deloc simplă, ce presupune experiență, intuiție de-a vedea cumva și dincolo de prestația de câteva minute de la o audiție.

OLTIȚA CÎNTEC DATUL ÎN SPECTACOL

eu ce, care îi suprasolicită.

Afrim zice că „diferă total audițiile de la București, unde numărul celor care vin la casting e de obicei mult mai mare și șansa de a alege ceva foarte bun crește vizibil, și cele din alte orașe (care au institut de teatru). Dacă fac casting pentru liceeni (multe din spectacolele din timpurile bune ale teatrului din Brăila) sau copii (*Pasărea retro* sau *Despre oameni și cartofi*), mizez exclusiv pe talentul nativ și construiesc aproape tot spectacolul în funcție de energiile și disponibilitățile lor”. Cum se raportează la trupele stabile ale teatrelor în care lucrează? „Foarte rar (aproape deloc) se fac castin-guri în interiorul trupelor teatrelor. Se presupune că faci un spectacol ca să servești trupa unui teatru care te invită. Am servit-o întotdeauna (niciodată n-am regizat vreun spectacol cu mai puțin de cinci-șase actori), însă am probleme cu această pretenție. Nu-mi pot imagina cum ar fi dacă un regizor de film ar fi obligat să aleagă zece actori dintr-un total de 30. Să nu aibă voie să-i vadă pe alții. Și toată lumea să aștepte să ia Palme d'Or cu acel film.”

CAPACITATEA DEA IMPROVIZA

Pentru a da o mai apăsată utilitate discuției mele, m-am arătat interesată de aspectele practice ale unei audiții concrete. Preferă ca aspiranții să vină ei cu un repertoriu? Sau le dă un fragment din textul viitorului spectacol? Ce alte condiții mai apar în anunțul inițial? Regizorul precizează că „în general la casting vin tineri. Independenți. Și ei vin cu repertoriul lor. Care coincide cu repertoriul cu

care s-au prezentat la examenul de admitere în facultate. Adică poezii din poeți locali (în funcție de județul din care provine candidatul). Când sunt în an terminal, vin cu rolul de licență, care la fete oscilează între *Lady Macbeth*, *Mița Baston* și *Elena Andreevna*. Însă la aceasta din urmă au nevoie de partener de dialog și audiția începe să se complice. La băieții cărora li s-a spus că sunt comici, cel mai des pot asculta *Nae Girimea*, iar cei cărora li s-a spus că sunt frumoși își permit ceva din Shakespeare la bustul gol. Sunt roluri pe care le lucrează în decursul unui an școlar cu profesorul. Foarte puțini au curajul să vină cu roluri pregătite cu colegii lor din grupa de Regie. Toate astea sunt motive care mă fac să nu mizez pe ceea ce prezintă ei. Prefer să-i aud povestind ceva din viața lor, pentru că mă interesează emisia, dicția, carisma, imaginația. Prea puțin mă interesează eroii pe care i-au învățat pe de rost în școală. E ca și cum ai învăța pe de rost *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* în liceu pentru a lua o notă bună la teză. Nu te îmbogățește cu nimic. În plus nici nu-ți dai seama că tocmai ai strivit corola respectivă cu ajutorul profului de Română (Actorie). Cel mai fericit sunt când descopăr o fărâma de sălbăticie pe care școala n-a reușit s-o domesticească. Știu că aia e materia cu care voi putea lucra. Foarte rar dau probe din textul pe care urmează să-l pun în scenă. Asta e pentru cei ajunși în etapa a doua a castingului. Când audiția e pentru mișcare scenică (*Pădurea spânzuraților*, de exemplu), las mână liberă coregrafului. E preferabil, pentru că după aceea lui o să-i reproșez alegerea nefericită.”

Următoarea mea curiozitate a vizat cât de mult contează capacitatea lor de a improviza în această primă impresie profesională care este audiția? Primează ea în raport cu tehnica interpretativă? Din perspectiva lui Radu Afrim, „nu contează prea mult. Pentru că știu că în timpul muncii n-o să-i las prea mult să improvizeze, desenul montării nu le prea permite acest lucru. Dacă dau peste cineva incredibil de inventiv sau *funny*, care mă face să mă tăvălesc de râs la repetiții (nu mi s-a întâmplat însă cu *new entries*) evident că-l las să improvizeze. Însă nu o dată improvizația s-a limitat la poante de *commedia dell'arte*. Și eu nu sunt un fan al genului”. **SDC**

ION BARBU PINACOTECA DIN PETRILA

ASPECTELE PRACTICE ALE UNEI AUDIȚII

L-am întrebat mai întâi ce urmărește la un casting, are un cadru general pe care îl aplică de fiecare dată, ori variază de la un proiect la altul? Uite ce spune: „Sunt diferențe mari și cel mai adesea imprezvizibile. Dacă e pentru un rol principal, pun la bătaie arsenalul greu de probe, dacă e pentru mai mulți actori în roluri pe care urmează să le dezvolt pe parcurs în funcție de posibilitățile celor care iau castingul, e cam altceva. Mulți actori tineri se deschid în timpul repetițiilor și atunci le tot dau sarcini, alții, din păcate, se închid. Însă mi se spune că se redeschid după premieră (adică după ce dispar eu din peisaj)”.

Mediul cultural și potențialul de resurse artistice e diferențiat pe orașele unde lucrează. De aceea nu poate stabili un tipar general valabil. Bucureștiul face figură aparte, cu numărul cel mai mare de teatre și de oportunități de carieră, dar și cu ritmul adesea trepidant al actorilor, prinși între un rol pe scenă, o filmare (la un lung-metraj, clip publicitar, televiziune), ori mai știu

INTERVIU CU SCRITORUL BOGDAN RĂILEANU

„Cititul a devenit o artă pierdută”

ALINA VÎLCAN

Să nu lași moartea să te găsească (Polirom, 2020), amintind de o faimoasă baladă, e o carte mult diferită față de ceea ce ai publicat până acum. Care este

povestea din spatele microromanului? Și apoi, ne-ai dat un titlu cum nu se poate mai potrivit pentru toată această perioadă de pandemie, cum te-ai oprit asupra lui?

Povestea din spatele microromanului este ascunsă în viața secretă a gândurilor care se tot petrece în mintea mea. Este o formă de paranoia de

care cred că sufăr și prin care ajung la tot felul de întrebări, la tot felul de frici și anxietăți. În felul acesta cred că am ajuns să mă întreb la un moment dat dacă resemnarea ciobănașului în fața morții este o chestiune plauzibilă sau nu având în vedere complotul celorlalți. Mi se părea prea puțin pentru un ciobănaș tânăr. De ce

Bogdan Răileanu și-a publicat prima carte, Tot spațiul dintre gândurile mele, în 2017, și de atunci nu a lăsat să treacă nici un an fără un nou volum, cel mai recent roman al său fiind Să nu lași moartea să te găsească, apărut în 2020, în plină pandemie de coronavirus. Despre viața secretă a gândurilor, dar și spații ca Veneția – oraș unde poate încăpea toată literatura lumii –, o întâlnire cu un interlop într-un cinematograful bucureștean sau scrisul pentru oameni care nu mai există, despre toate acestea și multe altele ne vorbește în rândurile care urmează autorul născut la Buftea, care își petrece aceste zile finalizând o nouă carte, biografia romanțată a lui Marin Preda.

nu se revoltă? De ce nu fuge? Pe de altă parte, m-am întrebat cine ar putea să fie autorul acestei balade și poate că aici s-a strecurat acel diavol pe care îl poartă fiecare creator cu el, să scrie despre sine atunci când pare că scrie despre alții. E o tentație. Și am săpat în jurul acestei tentații de a insinua în textul baladei experiența personală a autorului. Cine e acest autor popular și ce l-a făcut să scoată la iveală această baladă? Aici mi s-a părut un teritoriu fertil pe care merita să îl speculez. Dincolo de aceste întrebări, stilistica și tonul acestei povești au fost foarte influențate de pandemia de coronavirus și de frică de moarte care s-a petrecut anul trecut. Este cel mai întunecat text pe care

l-am scris și am pus în el la rândul meu o parte din propriile frici și experiențe. Titlul a venit ca o incantație. Imediat ce l-am auzind formulându-se, am știut că va rămâne. Speram să fie adevărat acest titlu și să nu las moartea să mă găsească, pentru că erau zile în care trăiam pandemia la cote înalte și tot ce îmi doream era să scap, să apuc să mă vaccinez și să ies în afara acestei probleme. Nu e un titlu prietenos, dar e un titlu care se potrivește cu anul trecut și mă bucur că nu m-am lăsat păgubaș cu scrisul.

În 2019, publicai romanul Teoria apropierei (Humanitas), plasat în decorul Veneției. De ce Veneția, de ce și-ai dus acolo

protagoniștii, un jurnalist și un preot?

Am trăit cu impresia că un autor nu poate scrie cu autenticitate decât despre locurile în care s-a născut, că specificul lui național nu poate fi păcălit, că nu poate ieși în afara granițelor, iar dacă ar face-o s-ar simți imediat. Dar am scris o serie de povestiri acum câțiva ani a căror acțiune se întâmpla în Mexic sau în Austria, iar lucrurile au funcționat foarte bine, chiar dacă în Mexic nu am fost niciodată. De fapt, specificul național călătorește. Majoritatea personajelor mele sunt personaje românești, dar îmi place să introduc în text și străini. Străini celebri de obicei. În *Teoria apropierei* acest lucru este explorat din plin, există o scenă care îmi place mult cu o discuție amuzantă între Salma Hayek și Damien Hirst. Este o tentație căreia nu pot să îi scap, să intru în viețile celebriților și să le cobor la nivelul unor personaje obișnuite din cărțile mele. Dar am ales Veneția și datorită unor întâmplări prin care am trecut în acest oraș în adolescență. *Teoria apropierei* este ușor autobiografică și am păstrat multe coordonate, printre care și orașul. Iar Veneția este o destinație excelentă pentru un scriitor. Cred că în acest oraș poate încăpea toată literatura lumii, fiecare piatră, fiecare canal, barcă și încăpere din acest oraș ridicat pe trunchiuri de copaci îngropate în mărul lagunei poate adăposti un început de roman. Este un teren fertil Veneția, exotic.

Iar în romanul *Dinții ascuțiți ai binelui* (Humanitas, 2018) faci să se întâlnească două lumi aflate, aparent, la poli opuși – cea interlopă și cea monahală. Dincolo de dihotomia bine-rău și de felul în care răul și binele se întrepătrund adesea în maniere nebănuite, povestește-ne cum ai documentat acest roman, cum te-ai familiarizat cu universul cămătarilor și cu cel al călugărilor (încă un protagonist din sfera religiosului, de ce, ce te atrage spre zona asta?), ce știai despre acestea când ai început să scrii cartea?

Acest roman a început să se scrie în mintea mea după ce am fost la cinematograful acum câțiva ani împreună cu un prieten. Am mers la un film cu spioni și în sală eram doar eu cu prietenul meu și câteva rânduri mai sus Sile Cămătaru și fiul său. Tușea Sile în timpul filmului și mă gândeam că e din cauza condițiilor din închisoare. După ce s-a terminat filmul, Sile Cămătaru a ieșit și s-a uitat înapoi la mine și la prietenul meu și ne-a zâmbit. Am înghețat. Probabil a crezut că suntem vreun filaj de la poliție. Dar după această întâlnire mi-a rămas foarte puternică figura acestui om în minte, am citit multe articole în care apăreau stenograme și înregistrări cu el, povești și legende locale despre cămătari. Am vrut să merg și la închisoare să discut cu un cămătar adevărat la un moment dat. Dar portretul lui Maldini deja se construise destul de bine în roman. Am făcut mult *research* direct în Google Maps, am călătorit prin București, Ferentari, pe strada Eternității unde crește Maldini, apoi prin munții de pe lângă Vălenii de Munte și mi-am configurat o geografie. În ce privește cealaltă jumătate a cărții, partea monahală, acolo nu am făcut nici un fel de *research* în legătură cu limbajul. Cred că îl aveam absorbit în mine undeva, de fapt nu e foarte greu să închipuiești acest limbaj monahal, ușor afectat, distant și plin de ascunzături ale sensurilor.

Și ajungem, iată, și la prima ta carte, volumul de proză scurtă *Tot spațiul dintre gândurile mele* (Polirom, 2017), cum îți amintești azi de zilele în care ai scris povestirile de aici? Cum ai început să scrii literatură?

Am început să scriu prin anii 2000, dar nu m-am ținut. Aveam altele de făcut. Aveam de iubit, de băut, de fumat. Nu regret, nu mă jelesc, nu strig, cum ar spune poetul. Iar literatura am început s-o scriu prin poezie. Cincisprezece ani mai târziu am început să scriu proză scurtă și cred că lunile în care am scris povestirile din *Tot spațiul dintre gândurile mele* au fost cele mai intense din punct de

„Stilistica și tonul acestei povești au fost foarte influențate de pandemia de coronavirus și de frică de moarte care s-a petrecut anul trecut. Este cel mai întunecat text pe care l-am scris și am pus în el la rândul-mi o parte din propriile frici și experiențe. “

vedere creativ. Simțeam că merg pe idei, pe imagini tot timpul. Ascultam tot ce se întâmpla în jurul meu, notam, absorbam și transformam în literatură. A fost foarte plăcut, ca o ploaie de vară răcoritoare după ani de secetă. O ploaie care mai durează și zilele astea, dar s-a transformat în *showers*, cum ar spune londonezii. Nu mai e același debit, dar la diminuarea acestui entuziasm creativ au contribuit pandemia și unii oameni din lumea asta.

Lucrezi în publicitate, dar scrii și ficțiune. Unde se întâlnesc acestea două și, bineînțeles, unde se despart?

Se întâlnesc pe tastatură. Folosesc același computer. Degetele mele bat aceleași taste la fel de repede și când scriu pagini întregi de propuneri, și când scormonesc după personaje sau situații în vreun text literar. De regulă literatura nu își are locul în publicitate, dar publicitatea își găsește ușor locul în literatură. De fapt, literatura poate cuprinde orice, asta e fascinant aici, libertatea asta care uneori te strivește. Chiar poți să scrii orice, hârtia suportă orice. Dar poți să scrii orice?

Ești născut la Buftea, în '80, cum a arătat copilăria ta și cum a început atracția ta pentru literatură, ca cititor?

Atracția pentru literatură s-a declanșat în copilărie, când ar fi trebuit să fac mai multe treburi prin curte decât să mă joc și preferam uneori să citesc romane. Citeam tot ce îmi cădea în mână. Multe povești. Și într-o zi am primit de la o verișoară un volum de povestiri de Mircea Eliade (*Secretul doctorului Honigberger*). Am citit în vacanța de vară dintre clasa a V-a și a VI-a. După ce am citit câteva povestiri s-a produs o schimbare în percepția mea despre scris și literatură. Era o diferență între ce citisem până atunci și volumul ăsta al lui

Eliade. Iar diferența asta era magică. Nu reușeam să consum cu adevărat acele povestiri, dar aveam o supapă deschisă prin care căpătam o stare aparte. Așa a început atracția pentru literatură ca cititor.

Dincolo de *Să nu lași moartea să te găsească*, cum l-a ajutat (sau cum l-a incurcat) perioada de pandemie pe autorul Bogdan Răileanu? Cum ți-ai petrecut aceste luni, ce a fost diferit?

Pandemia mi-a făcut numai probleme. Majoritatea psihice. Mi-a scăzut mult tonusul mental și încrederea în mine. Au crescut ipohondria, frica de moarte, anxietățile de tot felul. Am navigat printre morți, bolnavi, panică, prostie, precauție paroxistică și uneori mă simțeam singur în barca asta. A fost greu. Nu pot decât să îmi imaginez cum era pe vremea cumei. Deși atunci nu exista internet și oamenii erau mai puțin expuși isteriei și acestei frici induse de știri și *fake news*.

Cât de ofertant ți se pare timpul pe care îl trăim azi pentru un scriitor? Cum te raportezi la timpul și la spațiul în care trăiești atunci când îți alegi temele cărților?

Problema cu timpul de astăzi pentru scriitori e că, în lumea de astăzi, oamenii nu mai sunt făcuți pentru scriitori. Totul se consumă repede, fără noimă. Mainstreamul înseamnă o mediocritate feroce. Cititul a devenit o artă pierdută. Scrisul este doar o dorință a multora de a se numi scriitori. Piața de carte a scăzut. Educația este în cădere liberă. Scriem pentru oameni care nu mai există. Pentru mine realitatea imediată era o temă foarte importantă. Scriam cu fața către lume, către momentul *acum*, asta mă interesa, dar observ cu cât înapoi în vârstă (și încep să mă întreb chiar și eu dacă nu cumva sunt un scriitor velear, așa cum numea Manolescu

generația asta întârziată de autori fertilizați în atelierele de *creative writing* din București) că pune mâna pe mine o nostalgie feroce față de trecut, de adolescență, de momentele în care m-am simțit fericit și bine și liber, mai liber ca azi în orice caz.

Într-adevăr, literatura pierde tot mai mult teren în fața altor atracții și în consecință tot mai mulți cititori în întreaga lume, cu atât mai mult în România, plasată de mulți ani pe ultimele locuri în Europa la consumul de carte. Cum e pentru tine să fii scriitor într-o țară în care aproape că putem considera cititul o activitate pe cale de dispariție?

Ah, cum spuneam, murim încet ca scriitori. Vor fi niște scriitori care vor scrie despre moartea scriitorilor și pe urmă, probabil, nu va mai fi această specie. Poate se va numi vorbitor sau conceptualizator, pentru că lumea nu mai stă să citească cuvinte scrise. Dar care este nivelul real al literaturii române azi? Dincolo de Cărtărescu. Învie cineva proza românească? Sufлям în plămâni unui tuberculos. Așa simt.

De la debutul tău din 2017, ai publicat în fiecare an un nou volum. Cât timp îți rămâne pentru a-ți scrie cărțile, cum de reușești să ții acest ritm având și un job și, bineînțeles, ce planuri ai pentru 2021?

E din ce în ce mai greu. Deja ritmul ăsta mă obosește. Pentru 2021 sper să închei o carte la care lucrez de aproape un an deja, biografia romanțată a lui Marin Preda. Simt iarăși că am uitat să scriu, iar asta e bine pentru că înseamnă că o să învăț iarăși și o s-o termin până la urmă. Pe urmă mai am de terminat un volum de povestiri și niște romane care doar plutesc în aerul gândurilor. **SDC**

„De regulă, literatura nu își are locul în publicitate, dar publicitatea își găsește ușor locul în literatură. “

Pentru José Saramago, doar o gumă de șters

Jurnalul din anul Nobelului reprezintă traducerea subtitlului din portugheză, *O diário da ano do Nobel*, volumul intitulându-se în original *Último caderno de Lanzarote*.

CĂTĂLIN CONSTANTINESCU

Pe lângă mărturii și atitudini civice și politice pe care este firesc să le rețină, „ultimul caiet de la Lanzarote” recuperează retrospectiv ingredientele narațiunilor lui José Saramago. Ele se bazează pe un „scepticism modern”, care susține imaginația, ironia și compasiunea pe care le regăsim mereu în scrierile sale, așa cum sublinia și comitetul Nobel, pe care Saramago l-a informat în discursul de decernare că cel mai înțelept om din lume pe care l-a cunoscut vreodată a fost bunicul Jerónimo.

UN SCRIITOR MEREU ARE CEVA DE SPUS

„Pentru Saramago, doar o gumă de șters!” nu este altceva decât verdictul primarului social-democrat care, în numele municipiului Mafra (o suburbie a marii Lisabone), a refuzat ca Școala Secundară din amintitul oraș să poarte numele autorului ateu al *Memorialului mânăstirii*. În mod suficient de ironic, dar și simbolic, retrogradul și incultul primar se numea Ministro dos Santos, „politicianul cu nume de sfânt, pogorât parcă din *Legenda Aurea*”. O experiență care se adaugă celei din 1992, când guvernul portughez (prin vocea unui subsecretar de stat de la Cultură) a decis ca *Evangelhia după Isus Cristos* să

nu fie propusă pentru Premiul Literar European.

Ateu vocal, Saramago l-a învinuit întotdeauna pe Dumnezeu pentru toate violențele din lume. Deloc surprinzător, dar nu și necesar, în vecinătatea ateismului, comunismul este cealaltă profesie de credință a lui Saramago, atrăgându-și mai mult sau mai puțin meritate ironii. Harold Bloom aprecia la superlativ scriitura portughezului, unul dintre cei mai inventivi și talentați romancieri ai vremurilor sale („*second only to Philip Roth*”), dar nu pricepea cum acesta preferă să trăiască în altă epocă, inadapdat, de-a dreptul imatur politic.

Totuși, nu despre imaturitate vorbim în cazul lui Saramago, ci mai degrabă despre asumare, consecvență și... încăpățănare. Un imatur nu ar fi scris despre dezchilibre și inegalități sociale: în Chiapas, cea mai puternică zonă producătoare de banane și cafea și având cele mai mari zăcăminte de hidrocarburi din Mexic, 60% din populație, adică un milion de oameni, nu beneficiază de venituri, iar analfabetismul este de aproape 70% în rândul indigenilor. Un imatur nu ar fi vorbit despre Inchiziție, despre abuzurile, tăcerile și complicitățile Bisericii Catolice. Nici despre birocrăția Uniunii Europene, eșecurile politicilor FMI sau criza stângii: „Din păcate, stânga nu a renunțat doar la gândire, ci și-a pierdut și obiceiul lecturii”.

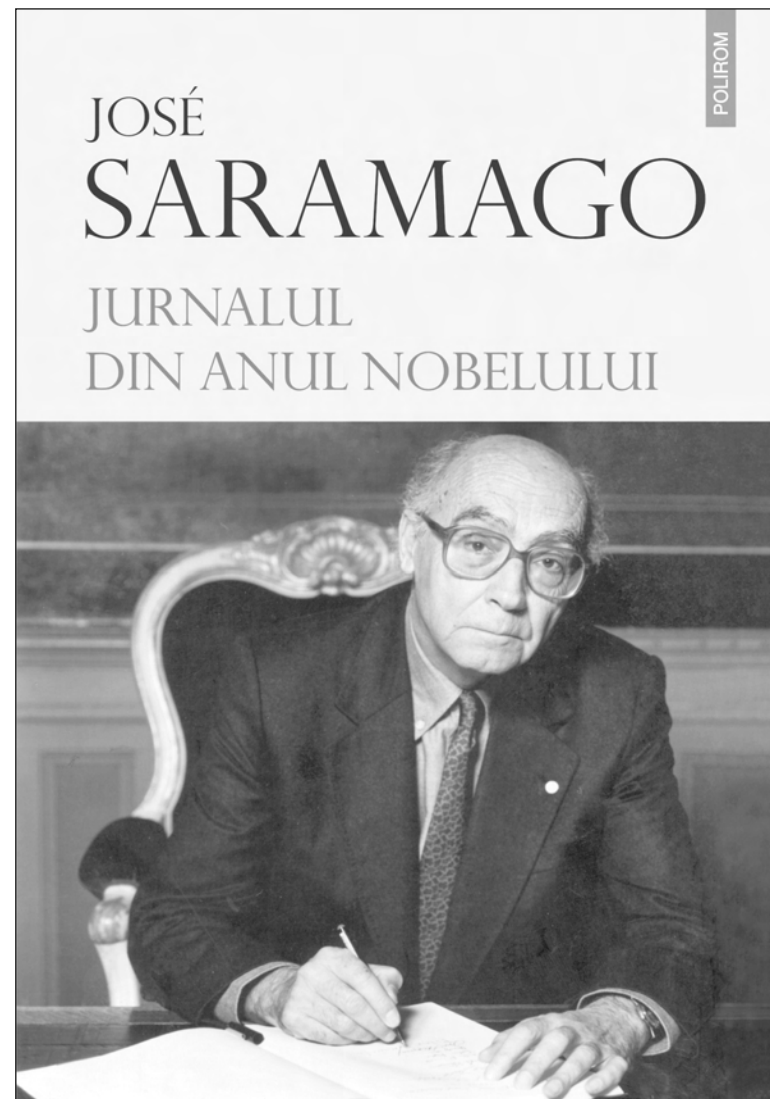
Ca orice scriitor, Saramago este mai mult provocator decât realist. Dar dincolo de provocările lansate, e de recunoscut că nu de puține ori avertismentele pe care le întâlnești în paginile jurnalului – sau, de ce nu, de-a lungul conferințelor sale – sunt întemeiate: „Trăim deja în epoca «gândirii zero», care e mai rea decât «gândirea corectă». Dacă mai există oameni care gândesc? Nu mă îndoiesc. Pur și simplu nu le dă nimeni atenție...”.

NICI LITERATURA, NICI RÂSUL NU AR PUTEA SCHIMBA LUMEA

Progresiv, poate chiar lent, lectura jurnalului se transformă într-o experiență *à la carte*: textul te obligă să parcurgi fiecare însemnare, fiecare intrare, fără a sări vreo pagină presupus redundantă. Ca și altele, al șaselea *Carnet de la Lanzarote* este o călătorie în laboratorul interior al autorului. Dar și al persoanei private. Oricât de neinteresat de biografie ai fi, plăcerea de a descoperi întâlniri relevante și influente, dar și lecturi, este autentică.

Autoexilat, Saramago a fost acel portughez care prețuia Spania și-l prefera multor autori pe Cervantes, pe care l-a comentat ca nimeni altul, și acel scriitor care avertiza odată cu *Călătoria elefantului*: cărțile sunt despre posibilitatea de a se întâmpla ceva imposibil. Ideea, oricât de absurdă, este doar punctul de plecare, însă dezvoltarea este întotdeauna rațională, perfect logică. Este cea mai directă și simplificată formulă prin care și-a descris viziunea scriitoricească. Una pe care a ales să nu o recunoască nici „modernistă”, nici „postmodernistă”, deoarece „cei pe care îi numim azi «clasiци» nu se clasificau pe ei înșiși astfel, iar Piero della Francesca, dacă l-ar fi întrebă cineva ce era, n-ar fi zis niciodată: «Sunt renaștivist...»”.

Caietul acesta de jurnal repetă și susține mărturisirea credinței că răsul, ca și cărțile, nu schimbă lumea. La data de 28 mai a anului 1998, Saramago răspundea la întrebarea unei cititoare israeliene care ridică problema decanonizării practice de autorul portughez la adresa unui poet ca Fernando Pessoa sau a unei cărți sacre și canonice ca Biblia. Dacă prin parodie se înțelege „întoarcere a umanizării” față de ceea ce anterior fusese divinizat sau mistificat, cu scopul de a afirma un adevăr umanist, Saramago era

de acord cu ea. Însă dacă vom continua să considerăm parodia drept „imitație burlescă”, atunci nu merită cultivată sau adoptată. Dintr-un motiv foarte simplu: „De altfel, nu cred și nu am crezut niciodată că răsul ar putea schimba ceva în lume. În timp ce eu râd de putere, de exemplu, aceeași putere ar putea, tot de exemplu, să omoare pe cineva. Și moartea nu-ți dă (sau n-ar trebui să-ți dea) ghes să râzi”. Lesne de constatat așadar de ce doar un răs amar poate fi asociat vreodată cu scrierile lui Saramago. Nu și cu omul, căci a avut nu de puține de ori ocazia să se refere cu umor la propria-i moarte.

Opunându-se instrumentului descriptiv pe care îl cunoaștem cu toții sub numele de „narrator”, Saramago afirma impetuos că „figura naratorului nu există de fapt” și că numai „autorul – repet, doar autorul – îndeplinește funcția reală în opera de ficțiune”, acesta fiind „întreaga carte”. Însușindu-și modelul lui Flaubert și a sa „Emma Bovary c'est moi”, Saramago privilegia poziția conform căreia scriitorii povestesc altceva decât au trăit sau trăiesc: ei spun „povestea propriei lor memorii, cu exactitățile ei, cu năruirile ei, cu minciunile ei care sunt

deopotrivă adevăruri, cu adevărarile lor care nu se pot abține să nu fie și minciuni”. Și ilustrarea perfectă, dar deloc literară, a felului în care ne folosim amintirile o constituie ultima notare (inclusă și în volumul *Fărăme de memorii*) din jurnal, când relatează o amintire din copilărie – un balon dăruit de mamă și purtat în mână de-a lungul străzilor se dezumflă: „deodată am auzit pe cineva râzând în spatele meu. M-am uitat și am văzut. Balonul se dezumflase, îl taram pe jos fără să-mi dau seama, era ceva murdar, mototolit, inform, și doi bărbați care veneau în urmă râdeau și arătau cu degetul spre mine, în momentul acela, cel mai ridicol dintre speciemele umane. Nici măcar n-am plâns. Am dat drumul aței, m-am agățat de brațul mamei ca și cum ar fi fost o scândură care aduce salvarea și am căutat să merg. Acel ceva murdar, mototolit și inform era, cu adevărat, lumea”. Totuși, lumea și viața lui Saramago au fost suficient de încăpătoare astfel încât „să se întâmple ce trebuia să se întâmple”. **SDC**

José Saramago Jurnalul din anul Nobelului, note și traducere din limba portugheză de Simina Popa, Iași, Polirom, 2021

O vară cu Stravinski

Pentru că mai sunt 49 de zile până la primul concert din Festivalul Enescu 2021 și SdC intră în mult-așteptata vacanță de vară, astăzi împărtășesc cu voi la Rubato unul dintre planurile de vacanță de pe lista cu lucruri esențiale pe care trebuie să le fac înainte de a muri.

Sper din toată inima ca varianta Delta să nu devină leitmotivul toamnei 2021, pronosticat cu îngrijorare de media internațională. Indiferent de intensitatea unui al patrulea val, vreau să-mi folosesc zilele de vacanță pentru a-mi respecta o promisiune făcută în aprilie, la comemorarea a 50 de ani de la moartea acestui Mozart al secolului 20, un muzician a cărui creație va fi un centru de greutate la ediției 2021 a Festivalului Enescu, cu nu mai puțin de 12 lucrări: *Suita Pasărea de foc* (versiune 1945); *Simfonia în 3 mișcări*; *Simfonia în do major*; *Concertul pentru pian și instrumente de suflă*; *Potopul*, 1926 (alegorie biblică); *Variațiunile In memoriam Aldous Huxley*; *Simfonia pentru instrumente de suflă*; *Vulpea* (poveste burlescă); *Nunta* (scene coregrafice cu muzică și cânt pentru voci, patru pian și percuzie); *Octet pentru suflători*; *Le Sacre du printemps* și *Pasărea de foc* – dintre care cinci vor fi interpretate de chiar directorul artistic al Festivalului Internațional „George Enescu”, dirijorul Vladimir Jurowski.

În luna aprilie, atunci când scriam despre comemorarea printrului Igor, îmi promiteam că vara aceasta voi asculta măcar una dintre cele patru integrale importante ale creației sale apărute anul acesta. M-am oprit la *The New Stravinsky Complete Edition*, Deutsche Grammophon, martie 2021, într-adevăr chiar cea mai completă integrală Stravinski *all time*, o temă pentru acasă și datorie față de compozitorul a

cărui creație e pentru mine mister și o continuă provocare.

Dacă aș face un film despre Stravinski, l-aș începe cu o scenă în care un domn înalt și uscățiv sună la ușa unei case elegante din California. E Serghei Vasilevici Rahmaninov, compozitorul a cărui superbă poveste de dragoste din *Simfonia a doua în mi minor op. 27* o veți putea asculta în chiar prima zi a Festivalului Enescu 2021, cu ale sale aproximativ 5 minute de melodie continuă care nu se repetă niciodată în partea întâi, *Largo – Allegro moderato*.

Casa e a lui Igor Feodorovici Stravinski, anul e 1942, iar Stravinski a aterizat deja de doi ani la Hollywood, unde a devenit rapid un VIP care dă autografe și la ale cărui concerte cu compoziții bizare americanii bogați plătesc bilete destul de pipărate. Rahmaninov, „o încruntătură de aproape doi metri”, cum l-a numit cinic Igor, are pentru moment succes mai mult ca pianist în State, blestemul tuturor compozitorilor-interpreți.

În acea seară cu un soare roz, de generic, profilat la asfințit, Serghei Vasilevici nu e deloc încruntat. Ba chiar zâmbește. Are în brațe un borcan imens cu miere, pe care i-l aduce marelui său compatriot, care îi mărturisise la o recepție că îi place foarte mult dulcele albinelor pe care îl

găsește mai greu ca în Rusia natală. Miere și fiere, așa s-ar descrie relația celor doi mari compozitori, începută în Europa celui de-al Doilea Război Mondial, în care nici unul nu dă doi bani pe muzica celuilalt. Sunt însă amândoi ruși și ortodocși.

La Paris, Rahmaninov știa că Stravinski o duce destul de greu, dar se jonează să-l invite la dîneurile de familie. Doar soțiile Vera Arturovna și Natalia Alexandrovna vor face ca cei doi să se apropie în numeroase întâlniri familiale la care se discută pasional despre război, prețul benzinei, impresari, săli sau transatlantice, dar niciodată despre compoziție. Conservatorismul lui Serghei Vasilevici e o carte de vizită, la fel ca și amărăciunea fără rest a muzicii sale, pe când cameleonismul furibund progresist al lui Igor Feodorovici a devenit din lozincă un *modus vivendi*.

Rezumat scenariul: Rahmaninov, compozitorul pe care îl iubesc imens, vs. Stravinski, compozitorul pe care îl admir imens. Dincolo de scenariu și filme, pentru mine muzica lui Serghei Vasilevici e cea care m-a dus la muzica lui Igor Feodorovici, pe care, așa cum mi-am promis, capitol important în *bucket list*, o voi asculta vara asta pentru prima oară într-o ediție integrală. *Da capo al fine*.

The New Stravinsky Complete Edition este exact ce scrie pe cutia cu 30 de CD-uri și litere aurite. Nu așa cum promit celelalte trei integrale Warner, Decca și Sony, apărute tot cu prilejul comemorării jumătății de secol de la moartea compozitorului în aprilie 2021.

La un preț echitabil, 59 \$ în format CD, ediția este structurată cronologic, pe genuri: muzică de scenă (operă, oratoriu), orchestrală, corală, camerală plus un bonus înregistrări istorice (Dușkin, Ansermet, Monteaux și Igor Stravinski).

Interpretările sunt remarcabile, cu nume ca Abbado, Argerich, Ashkenazy, Barenboim, Bernstein, Bostridge, Boulez, Chailly, Craft, Gardiner, Knussen, surorile Labèque, Langridge, Levine, Maisky, Mustonen, Mutter, Nagano, Pletnev, Pollini, Sacher, Shelton și Terfel, cu Stravinski însuși dirijând o înregistrare din 1935 a concertului său pentru vioară cu Samuel Dușkin. Cum nimic nu e chiar nou pe lume, această bijuterie DG este în fapt o ediție îmbunătățită a celei din 2015, cu trei noi partituri:

• *Chant funèbre op. 5* (1908), manuscrisul cu lucrarea în memoria Nikolai Rimski-Korsakov, pierdut de peste un secol și înregistrat de Lucerne Festival Orchestra sub bagheta lui Riccardo Chailly

• J.S. Bach – *Vom Himmel hoch da komm ich her*, BWV 769, în orchestrație Stravinski (partitura de pe masa de lucru din ziua morții sale, 6 aprilie 1971) cu

CĂTĂLIN SAVA RUBATO

Tanglewood Festival Chorus, Boston Symphony Orchestra și Seiji Ozawa

• J.S. Smith – *The Star Spangled Banner* în aranjament Stravinski, cu LA Philharmonic Orchestra și Igor Stravinski dirijor.

Printre cele mai importante interpretări ale colecției sunt cele trei baleturi timpurii conduse de Boulez, înregistrarea lui Abbado cu integrala baletului *Pulcinella*, o versiune moscovită a operei *Mavra* cu Ghenadi Rojdestvenski, *Povestea soldatului* cu Jean Cocteau narator, *The Rake's Progress* cu Ian Bostridge și Bryn Terfel sub bagheta lui John Elliot Gardiner, dar și lucrările târzii ale lui Stravinski dirijate de Bernstein și Oliver Knussen, plus versiunea pentru două pianuri *Le Sacre* cu Martha Argerich și Daniel Barenboim. *Booklet-ul* însoțitor are 150 de pagini, în engleză, franceză și germană, cu o prefață a fostului boss DG Roger Wright și eseuri a doi colaboratori apropiați ai compozitorului, Richard Taruskin și Stephen Walsh, cu o cronologie și o selecție de fotografii istorice evocatoare.

Ar fi indicat să-mi țineți pumnii, chiar dacă vi se pare că 30 de discuri în 49 de zile nu pare să fie cea mai bună idee pentru o vacanță, nici chiar pentru o vacanță de parlamentar!

Să aveți parte de o vară cu muzici frumoase! Ne vedem la Festivalul Enescu! **SDC**

Umberto Eco – Despre televiziune

„Suplimentul de cultură“ vă prezintă în avanpremieră un fragment din volumul *Despre televiziune. Scrieri 1956-2015* de Umberto Eco, ediție îngrijită de Gianfranco Marrone, traduceri de Aurora Firța-Marin, Ștefania Mincu, Oana Sălișteanu, care va apărea în curând în colecția „Plural M“ a Editurii Polirom.

– FRAGMENT –

Nu cumpărați acel whisky

„În afară de aceasta, muzica este caracterizată de o anumită lipsă de urbanitate. Natura instrumentelor care o produc face ca sunetele ei să se răspândească mai departe decât este de dorit (în vecinătate), depășind astfel limitele societății muzicale și dăunând libertății altora. Nu același lucru se întâmplă cu artele care vorbesc ochiului, căci, dacă nu vrem să primim impresia lor, putem întoarce privirea... Cel care își scoate din buzunar batista parfumată le

impune tuturor celor din preajmă mirosul, împotriva voinței lor.”

Din perspectiva unei clasificări a artelor frumoase, aceasta este fără doar și poate o gogomănie. Dar, din punct de vedere etic și psihologic, este un mare adevăr. Cel care cântă îi deranjează și pe cei care nu vor să îl audă. Autorul acestui adevăr deosebit de banal și fulminant este Kant (*Critica facultății de judecare, Analitica sublimului*, §53).

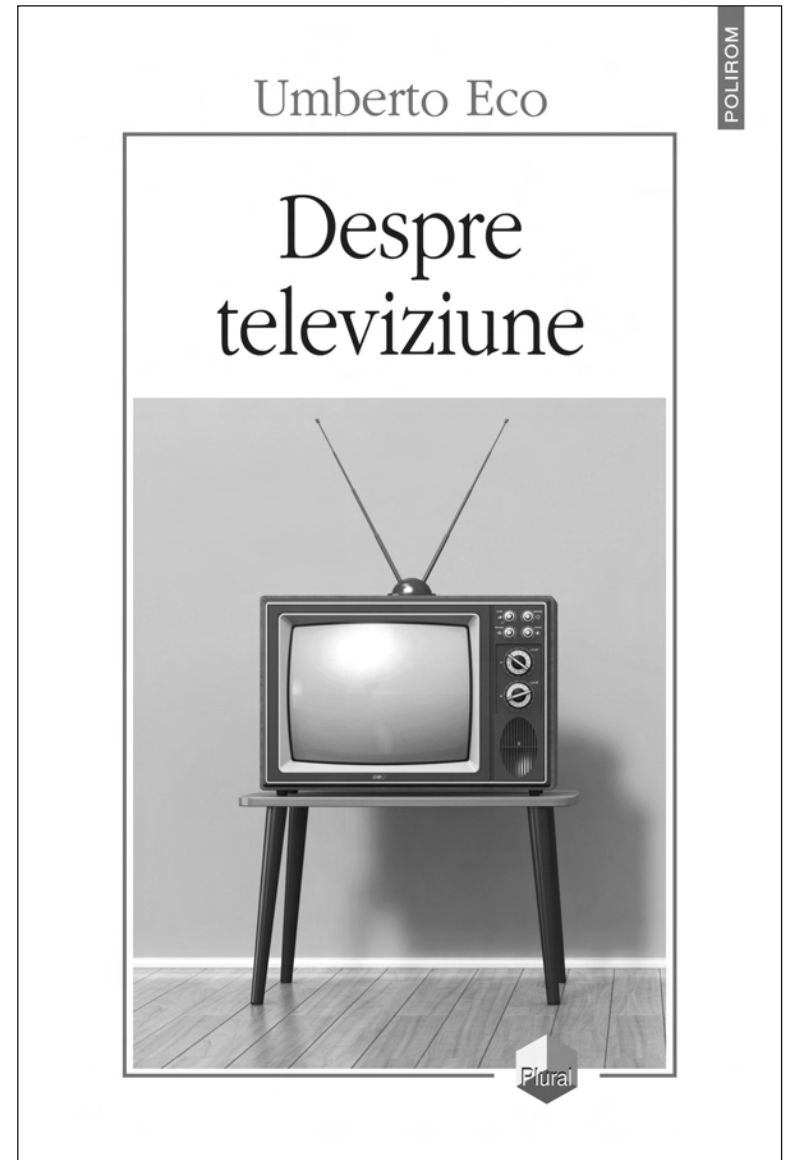
Să încercăm să lăsăm la o parte muzica și să aplicăm această idee publicității. Nu consider că publicitatea este în sine un lucru rău, nici un complot infam al multinaționalelor. În vremea lui Pericle, negustorii din Pireu strigau în piață că vinul lor din Samos era mai bun decât celelalte. Dacă cineva produce ca să vândă, tinde să-și laude produsul („Mere, mere frumoase!”). Tehnica se schimbă în timp – în vremurile când puteai doar să strigi în piață, strigai, iar când poți vorbi despre asta în ziare sau la TV, procedezi astfel. Singura discriminare trebuie făcută împotriva mincinoșilor de profesie, adică a celor care afirmă

că produsul X conține substanța Y, deși nu este adevărat din punct de vedere chimic.

Trăim însă într-o epocă în care publicitatea atentează la viața noastră privată și trebuie să ne apărăm. Nu e nimic rău în a spune „înghețata Sapor e foarte bună”, dar, dacă un domn intră și spune asta în alcovul în care fac dragoste, aș fi îndreptățit să-l arunc pe fereastră. Acum, situația din publicitate a ajuns de așa natură încât prea mulți domni intră în alcovurile noastre.

Atunci să facem deosebire între publicitatea care ne respectă libertatea și publicitatea invazivă. Reclamele din ziare sunt ca artele vizuale ale lui Kant. Sunt prea multe, dar când citești un ziar poți să mai sari din pagini. Dacă până la urmă te răzgândești și vrei să știi ce automobile sau ce pantofi se mai găsesc în comerț, răsfoiești din nou ziarele de săptămâna trecută. Lipsită de respect este, în schimb, publicitatea introdusă la jumătatea filmului de la televizor, întrerupând tensiunea, și aceea care mă obligă să stau într-o sală de cinematograf jumătate de oră ca să aflu că pot ajunge la fabrica de mobilă Kazzoni în cinci minute cu mașina. De aceea nu mă mai duc la cinema. Dar nu reușesc să renunț la televizor. Așa încât, neputându-mă apăra, mă răzbun.

Dacă filmul meu e întrerupt de știrea că pasta de dinți Zann conține tetrafluorură, când mă duc la farmacie sau la drogherie cer o altă pastă de dinți. Am ajuns să folosesc numai paste de dinți necunoscute sau ale căror reclame nu au reușit să imprime în mintea mea marca pe care Ei ar vrea să mă facă

să o prefer, dar oricum am dinți sănătoși. Mă irită acele spații pentru oprire de pe autostradă unde intri ca să ieși o cafea sau să faci pipi, iar ca să ieși trebuie să străbați un kilometru de culoare ca să-ți dorești salamuri tradiționale și roboți japonezi. În orice magazin, libertatea înseamnă să poți ieși pe unde ai intrat. Din principiu, mă opresc în aceste locuri doar ca să fac pipi și doar dacă e neapărată nevoie. Însă cafeaua, țigările, bomboanele le cumpăr numai din locul următor. Pierd zece minute, dar îi pedepsesc pe cei care vor să mă determine să fac cum vor ei.

Începeți cu toții să întocmiți o listă cu produsele de care vă amintiți cel mai bine. Sunt cele care v-au

deranjat cel mai mult, în timp ce așteptați ca el să o sărute sau ca sugrumătorul misterios să comită ultima lui crimă. Amintiți-vă de ele și nu le cumpărați. Vă amintiți, din motive misterioase, că whisky-ul Brigg's e un blend de scotch-uri foarte vechi? E semn că Brigg's v-a deranjat chiar în momentul când a 7-a Cavalerie venea să elibereze Fort Apache. Cumpărați un alt whisky, căci oricum toate sunt la fel. Faceți toți lucrul ăsta. Conform sondajului ISPI (Institutul pentru Studii de Politică Internațională) din 1986, cititorii acestui ziar sunt în număr de aproximativ 2.700.000. Dacă toți ar răspunde apelului meu, pasta de dinți Zann și whisky-ul Brigg's ar avea probleme serioase. **SDC**

AUTORUL

Umberto Eco (1932-2016) a urmat cursurile Universității din Torino, luându-și licența în estetică. În anii '60 a fost unul dintre exponenții de frunte ai avangardei culturale italiene, numărându-se printre fondatorii revistelor „Marcatré” și „Quindici”. A fost profesor de semiotică la Universitatea din Bologna. A primit numeroase premii și distincții culturale, inclusiv Legiunea de Onoare (1993). A predat la cele mai faimoase universități din lume, fiind Doctor Honoris Causa a peste patruzeci dintre ele. Din opera sa, Editura Polirom a publicat volumele *În ce cred cei care nu cred* (în colaborare cu Carlo Maria Martini, 2001, 2011, 2016), *În căutarea limbii perfecte* (2002), *Numele trandafirului* (2002, 2004, 2007, 2010, 2011, 2013, 2014), *Misterioasa flacără a reginei Loana* (2004), *Pendulul lui Foucault* (2005, 2013, 2018), *Trei povestiri* (în colaborare cu Eugenio Carmi, 2005, 2019), *Baudolino* (2005, 2007, 2014), *Șase plimbări prin pădurea narativă* (2006), *Limitele interpretării* (2007, 2016), *Apocaliptici și integrați. Comunicații de masă și teorii ale culturii de masă* (2008), *A spune cam același lucru. Experiențe de traducere* (2008), *Insula din ziua de ieri* (2009), *De la arbore spre labirint. Studii istorice despre semn și interpretare* (2009), *Kant și ornitorincul* (2010, 2017), *Cimitirul din Praga* (2010, 2011, 2013, 2018), *Cum ne construim dușmanul* (2011, 2013, 2017), *Confesiunile unui tânăr romancier* (2011, 2015), *Numărul zero* (2015, 2020), *Cronicile unei societăți lichide* (2016) și *Scrieri despre gândirea medievală* (2016).

CARTEA

Volumul editat de Gianfranco Marrone reunește texte pe care Umberto Eco le-a dedicat televiziunii, limbajului ei, formelor de comunicare la care apelează, imaginarului pe care îl generează, rolului ei cultural, etic, educativ și, mai ales, politic.

Sunt texte scrise între 1956 (anul primelor transmisii televizate în Italia) și 2015, perioadă ce acoperă întreaga sa carieră de cercetător și scriitor, filosof și analist politic, semiolog, editor și chiar de angajat al Radioteleviziunii Italiene. Textele alese sunt de o mare varietate, incluzând eseuri științifice, analize individuale ale unor emisiuni,

personaje sau situații, răspunsuri la chestionare, articole în presă și câteva texte de ficțiune. De la emisiunile în direct din primii ani până la reality-show-urile de azi, Umberto Eco evidențiază multiplele strategii ale televiziunii și critică dur populismele mediatice, fără să renunțe însă la ironia și umorul ce-l caracterizează.

Întâlnire cu scriitorul Călin Torsan la Librăria Modul Cărturești: *Prieten cu umbra*

Joi, 15 iulie, ora 19.00, în Grădina Librăriei Modul Cărturești (Str. Academiei, 18-20, la parterul Universității de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”), va avea loc o întâlnire cu scriitorul Călin Torsan, cu prilejul lansării romanului *Prieten cu umbra*, cu ilustrații de Daniel Ionescu, apărut în colecția Junior a Editurii Polirom.

Invitat special: Gabriel Atanasov, ambasador al Republicii Macedonia de Nord în România.
Moderază: Nona Rapotan
Vârsta recomandată 10+
Într-o seară, Nimo întârzie

în oraș nepermis de mult. Tocmai a ratat ultimul autobuz care-l putea duce acasă, în cartierul bucureștean Drumul Taberei. În întuneric, un scrâșnet teribil despică liniștea din Piața Universității. O statuie pâraie din toate încheieturile și... iat-o cum prinde viață și-i sare în ajutor băiatului. Călare pe Breazu, calul lui Mihai Viteazul, Nimo pornește spre casă, în vreme ce bunicul său – statuia lui, mai bine zis – își mângâie mustața liniștit. Așa începe aventura lui Nimo. Una care-l va purta, alături de prietenul său Imran,

într-o călătorie spre Macedonia de Nord, loc plin de secrete, unde va descoperi povestea mamei sale.

„Azi-măine voi împlini 51 de ani. Asta mă face să râd, fiind mai apropiat de numărul invers de ani, 15, vârsta începuturilor de drum. Oricum, am înțeles deja că în fiecare adult rămâne ascuns copilul gata de joacă. Ceea ce nu e deloc rău, căci numai așa pot fi întreținute visurile sau imaginația. Priviți desenele celor mici și ascultați-le bazaconiile! Veți înțelege atunci că ochii lor reflectă lumea cu

totul surprinzător. Artistic, așa zice. Asta m-a făcut să nascosc câteva povești pentru ei, convins că urechile lor vor ști să le-asculte cum trebuie. Cât despre *Prieten cu umbra*, am scris-o în cel mai ciudat an al vieții mele. Cu masca pe față, dar cu gândurile zburând printre nori.” (Călin)

La Editura Polirom a mai publicat o carte pentru copii, *Vrăjitorul dințos* (2019), roman câștigător al Concursului de manuscris Polirom Junior, ediția 2018. **SDC**

Adrian Papahagi, la Librăria Cărturești Modul

Luni, 12 iulie, începând cu ora 18.50, în Grădina Librăriei Cărturești Modul (Str. Academiei, 18-20, la parterul Universității de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”), va avea loc o dezbatere pornind de la volumele din seria *Shakespeare interpretat de Adrian Papahagi*, publicate la editura Polirom:

Invitați, alături de Adrian Papahagi: Mirela Nagăț, George Volceanov, Sever Voinescu și Cosmin Ciotloș.

Seria *Shakespeare interpretat de Adrian Papahagi* își propune să analizeze întreaga operă dramatică și lirică a lui Shakespeare.

TITUS ANDRONICUS • HAMLET

Titus Andronicus păcătuiește prin exces și prin lipsă. E opera unui începător crud, care nu-și dozează efectele. Talentat și impetuos, Shakespeare vrea să arate dintr-odată tot ce știe, dar adaugă prea multe ingrediente (viol, mutilări, canibalism). Citind capodopera *Hamlet* alături de *Titus Andronicus*, observăm cum parcurge Shakespeare drumul de la bizara piesă-atelier la „poemul infinit”. *Hamlet* nu e o simplă tragedie

elizabetană a răzbunării, ci o schimbare de paradigmă, un moment astral în literatura europeană. Nu doar opera lui Shakespeare, ci cultura occidentală se împarte în două: înainte și după *Hamlet*. Dar nici o capodoperă nu există în sine, ci într-o tradiție. Arta incredibilă a tragediei shakespeariene începe cu *Titus Andronicus*.

SONETE • ROMEO ȘI JULIETA

Sesizăm originalitatea destabilizantă a *Sonetelor* lui Shakespeare începând cu destinatarii acestora. Femeia blondă, diafană, cu nume de zeiță, a sonetierilor elizabetani se dedublează la Shakespeare într-un tânăr angelic, nenumit (Ideea inaccesibilă, idealul înalt, petrarchesc) și o femeie brună, la fel de misterioasă, ce reprezintă pasiunea viscerală, obscenă, de *fabliaux*. Același amestec de carnalitate și sublim se regăsește în *Romeo și Julieta*, dramatizare a iubirii imposibile din genul sonetistic. Piesa este scandată de sonete, culminând cu primul dialog amoros al tinerilor veronezi. Cuplul se naște, livresc, prin rima împerecheată a cupletului final dintr-un sonet și, fizic, printr-un

sărut. În scurt timp, sărutul dragostei se transformă în îmbrățișarea morții. Amor mort, amor etern – *Romeo și Julieta* rămâne cea mai manieristă, cea mai arhetipală, dar și cea mai senzuală piesă a lui Shakespeare.

VISUL UNEI NOPTI DE VARĂ • CUM VĂ PLACE

Visul unei nopți de vară și *Cum vă place* folosesc aceeași schemă dramatică: refugiu în pădure, rezolvarea conflictului, revenirea în civilizație, nunțile necesare. Natura nu e însă doar balsam pentru cei oropsiți în cetate. Mortalitatea s-a insinuat și în Arcadia din Arden, ceasul ticăie, nebunia omenească e doar atenuată. În pădurea din marginea Atenei, noaptea înșelătoare e bântuită de spirite: amorul se face și se desface ca o vrajă, nălucile sunt la tot pasul, pe umeri de idioți cresc țeste de măgar, pasiunile sunt fantastice și crude.

Noaptea din *Vis* e bezna minții, ignoranța neînstelată a celor care nu realizează că, răsând la comediile lui Shakespeare, râd de propria nebunie. Aceasta este valoarea terapeutică a teatrului, pe care o teoretizează melancolicul Jaques în *Cum vă place*, dublul

pastoral al comediei fantastice din toiuul unei nopți de vară.

Adrian Papahagi s-a născut la Cluj în 1976. Este doctor în studii medievale al Universității Sorbona (Paris IV), conferențiar la Facultatea de Litere a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj și director al Centrului de Istoria Cărții și a Textelor (CODEX). A predat la Sorbona și la Institutul Catolic din Paris, a efectuat stagii doctorale și postdoctorale la Oxford și Londra, a fost bursier al guvernului francez la Ecole Normale Supérieure și bursier al Colegiului Noua Europă. Volume

publicate: *Boethiana mediaevalia*, București, Zeta Books, 2010; *ABC–Darul creștin-democrației* (cu ilustrații de Devis Grebu), București, Curtea Veche, 2012; *Vocabularul cărții manuscrise*, București, Ed. Academiei Române, 2013 (coord.); *Wyrd. Ideea destinului în literatura engleză veche*, Cluj: Eikon, 2014; *Creștinul în cetate: manual de supraviețuire*, Iași, Doxologia, 2017; *Manuscrisele medievale occidentale din România: Census*, Iași, Polirom, 2018 (coord.); *Providence and Grace: Lectures on Shakespeare's Problem Plays and Romances*, Cluj, Presa Universitară Clujeană, 2020. **SDC**

R.L. Stine: „Horrorul este foarte amuzant!”

La 77 de ani, americanul R.L. Stine este considerat „Stephen King al cărților pentru copii”. Este extrem de popular și extrem de prolific: zeci și zeci de cărți (Stine pretinde că nu mai știe numărul exact) scrise în ultimele decenii, grupate în serii foarte populare (precum *Goosebumps*, *Give Yourself Goosebumps*, *Fear Street* sau *Point Horror*), și vândute în peste 400 de milioane de exemplare. Toate sunt cu adevărat cărți horror, cu toate ingredientele genului, realizate însă special pentru cei mai mici cititori.

Stine, omul care a „terorizat două generații”, pretinde că, în ciuda legendelor, a scris singur imensul număr de volume (se pare că trec de 350) și că nu este adevărat că scrie o carte pe săptămână. „Am nevoie de două săptămâni”, asigură autorul.

De asemenea, Stine pare destul de surprins de faptul că, în ultimii ani, este din ce în ce mai popular. „Nu știu cum am reușit”, spune el. „Pe vremuri scoteam câte o carte din seria *Goosebumps* sau *Fear Street* în fiecare lună. Am făcut asta vreme de 20 de ani și nimeni nu

părea să bage de seamă. Dintr-o dată m-am pomenit că am mare succes, lucru revigorant și care mă motivează să continui”.

Cea mai populară serie a lui rămâne *Goosebumps*, care aniversază anul acesta 30 de ani de existență, iar Stine tocmai a semnat un contract pentru alte șase noi episoade. În ultima perioadă însă, altă serie de-a sa se află în lumina reflectoarelor: *Fear Street*, care stă la baza

unei trilogii horror ce tocmai are premiera în această lună pe Netflix.

Dar miniseriialul Netflix este doar inspirat de *Fear Street* și este compus din trei filme cu vrăjitoare și ucigași în serie, legate între ele, deși acțiunea fiecăruia se petrece în epoci diferite (1994, 1978 și 1666), dar în aceeași loc, orașelul Shady-side, „capitala națională a crimelor înfiorătoare”. Marea diferență față de cărțile lui Stine este că trilogia

Netflix nu este pentru copii. „Filmele acestea cu siguranță nu sunt recomandate celor mici”, spune scriitorul care susține că, pentru el, a fost un șoc să își vadă opera adaptată pentru un public matur.

Cu toate acestea, R.L. Stine asigură că filmele n-au reușit să îl sperie. „Filmele horror nu sunt o problemă pentru mine”, spune el. „Ceva lipsește din creierul meu și, de aceea, găsesc horrorul foarte amuzant!” **SDC**

LUCIAN AMARII (JUP)

SUPLIMENTUL LUI JUP

Statul rus contra *Akira*

Rusia pare să fi pornit într-un soi de cruciadă contra producțiilor anime, ultima victimă fiind *Akira*, capodoperă a filmelor de animație japoneze, producția care, de fapt, a făcut cunoscut și apreciat acest gen în Occident, înainte de marile succese ale lui Hayao Miyazaki.

Un tribunal din Rusia a interzis deja spre difuzare mai multe serii anime foarte primate în restul lumii, precum *Tokyo Ghoul*, *Death Note* sau *KonoSuba*, inițial sub pretextul că această interdicție ar

putea opri distribuția acestor filme cu un conținut nerecomandat copiilor pe platforme de streaming (în general) pirat, unde nu există restricție în funcție de vârstă, lucru ce a afectat și distribuitorii legali. Însă, în cazul *Akira*, filmul lui Katsuhiro Otomo este considerat de autoritățile ruse drept „potențial dăunător pentru dezvoltarea și sănătatea mintală a copiilor”. Alte filme anime la fel de „dăunătoare” sunt considerate a fi *Dante's Inferno: An Animated*

Epic, *Attack on Titan Part 1*, *Mortal Kombat Legends: Scorpion's Revenge* și *Dead Space: Downfall*.

Nu numai producțiile japoneze sunt afectate; interzis este și serialul de animație *Happy Tree Friends* (în care animalele simplice din pădure mor în moduri oribile episod de episod) care, la fel, „afectează educația spirituală și morală a copiilor și contrazice natura umanistă a educației inerentă în Rusia”, după cum justifică tribunalul din St. Petersburg. **SDC**

PE SCURT

**MOARTEA „TATĂLUI”
LUI SUPERMAN**

A încetat din viață, la vârsta de 91 de ani, celebrul regizor american Richard Donner, unul dintre cei mai apreciați și mai de succes realizatori de Hollywood. În ciuda carierei sale ulterioare, Donner a debutat ca actor la vârsta de 21 de ani, dar, curând, și-a găsit drumul în spatele camerei de luat vederi. Ca regizor, el lucrează multă vreme în lumea seriilor TV, realizând episoade din *Zona crepusculară*, *Evadatul*, *Kojak* etc. Pe marile ecrane, debutul lui cu comedia *Salt and Pepper* nu atrage deloc atenția în 1968. Cu toate acestea, cariera lui Donner avea să explodeze câțiva ani mai târziu, în 1976, odată cu fenomenalul succes al filmului horror *The Omen*. Doi ani mai târziu, Donner avea să dea marea lovitură a carierei sale cu celebrul *Superman* și, pe urmă, din anii '80, avea să se illustreze ca „dirijor” și creator al francizei *Arma fatală*. Ultimul film al unei cariere desfășurată în prima ligă a Hollywoodului (printre filmele sale se mai numără *Ladyhawke*, *Teoria Conspirației*, *The Goonies*, *Maverick* etc.) avea să fie filmul de acțiune *16 Blocks*, din 2006.

YES, UN NOU ALBUM

După jumătate de secol de carieră, celebra formație de rock progresiv Yes revine cu un nou album de studio, *The Quest*, primul disc de la albumul *Heaven & Earth* (2014).

Nu mai puțin de 11 piese noi, compuse în ultimul an, apar pe *The Quest*, anunță chitaristul Steve Howe, veteran al formației. Yes, în 2021, este compus din Howe, Alan White (tobe), Geoff Downes (clape), Billy Sherwood (bass) și Jon Davison (voce).

QUEEN ȘI ABBA: „STILL THE CHAMPIONS”

Veteranii muzicii populare nu pot fi detronați. Astfel, albumul *Greatest Hits* al celor de la Queen este pe primul loc în topul britanic la 40 de ani de la lansare. „Incredibil”, comentează chitaristul Brian May. *Greatest Hits*, albumul cu cele mai mari vânzări din Regatul Unit, a

fost relansat cu ocazia a 50 de ani de carieră a trupei și a 40 de ani de la prima apariție. El a stat până acum 952 de săptămâni în Official Albums Chart și a fost certificat cu Platină de 22 de ori, după ce a fost vândut în peste 25 de milioane de exemplare în întreaga lume.

În acest timp, compilația *Gold* a trupei suedeze ABBA, lansată în 1992, a devenit primul disc ce a stat mai bine de 1.000 de săptămâni în topul de albume din Marea Britanie, fiind albumul cu cele mai mari vânzări după cel al formației Queen.

SCALA PRIN ORAȘ

După un an de pauză forțată din cauza pandemiei, Scala din Milano își propune să iasă dintre zidurile instituției și să se aventureze prin oraș cu mai multe concerte și spectacole ce vor avea loc în diverse locații, între 11 și 14 iulie. Toate aceste evenimente ce vor avea loc în diverse destinații din Milano vor avea în comun omagiul adus compozitorului argentinian Astor Piazzolla, la centenarul nașterii lui, cel care „a revoluționat tangoul deschizându-l în direcția jazzului și a muzicii clasice”.

NO MORE RUSH!

Chitaristul Alex Lifeson spune că formația Rush, desființată după moartea bateristului Neil Peart, în 2020, nu „va mai exista vreodată”. Cu toate acestea, el nu exclude ca, pe viitor, să colaboreze cu celălalt membru Rush, Geddy Lee, în diverse alte proiecte.

Deocamdată, Lifeson a înregistrat zece piese cu noul lui proiect, *Envy of None*, și a colaborat la o piesă nouă cu basistul trupei Rage Against the Machine Tom Morello și cu chitaristul Kirk Hammett (Metallica).

CASA DANEZĂ A POVEȘTILOR

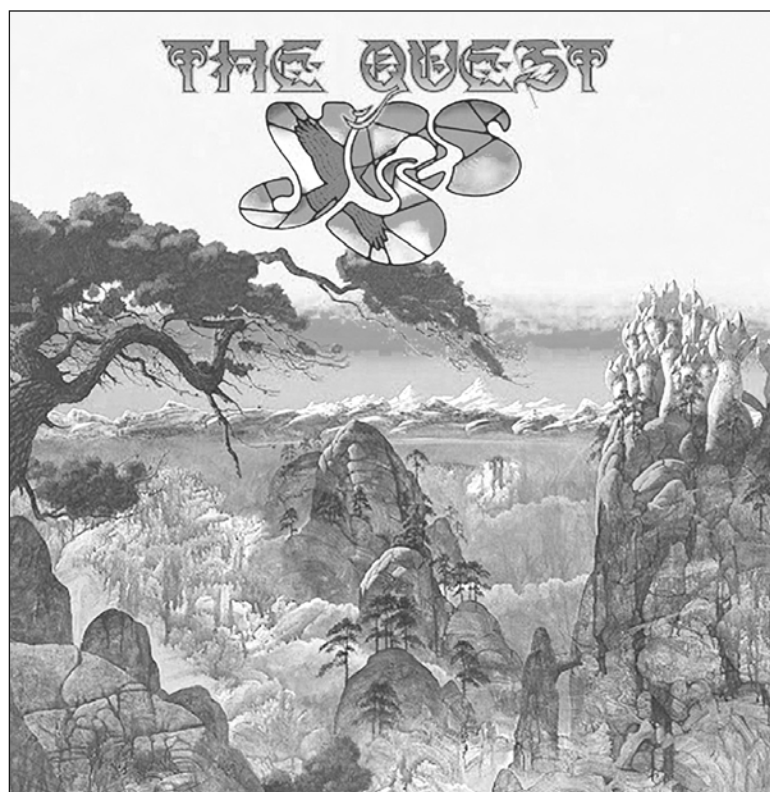
Danemarca a inaugurat noul muzeu consacrat lui Hans Christian Anderson în orașul natal al scriitorului, Odense. Un proiect aflat în lucru mai bine de 10 ani, noul muzeu reprezintă, de fapt, renovarea unui muzeu precedent de către arhitectul japonez Kengo Kuma, și a costat 52 de milioane de euro.

SERIA NEAGRĂ

■ John Lawton (74 de ani) – fost vocalist al formației Lucifer’s Friend. Lawton l-a înlocuit pe David Byron ca vocalist al formației Uriah Heep în 1976. Lawton a părăsit Uriah Heep în 1979, după ce, împreună cu trupa, a înregistrat cel mai mare succes de public al acesteia, piesa *Free Me* (1977).

■ Vladimir Menšov (81 de ani) – regizor rus, autor al celebrului film *Moscova nu crede în lacrimi*, care i-a adus Oscarul pentru cel mai bun film străin în 1981. **SDC**

Pagini realizate de
DRAGOȘ COJOCARU

**Suplimentul
DE CULTURĂ**

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 4,
CP 266, tel. 0232/214.100, 0232/214111,
fax 0232/214111

Muzică: Dumitru Ungureanu,
Cătălin Sava

Film: Iulia Blaga

Teatru: Oltița Cîntec

Caricatură: Lucian Amarii (Jup)

Grafică: Ion Barbu

Actualitate: Nona Rapotan,
Constantin Piștea

Publicitate: tel. 0232/252294

Distribuție: Mihai Sirbu
tel. 0232/271333.

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament: 45 lei pentru 3 luni;
91 lei pentru 6 luni; 182 lei pentru 12 luni.
Prețurile includ și tarifele poștale.

Cannes 2021: un festival în cifre

Obligat să ia pauză de un an, amânat până în plină vară, din motive de pandemie, Cannes, serbarea europeană a filmului, a debutat pe 6 iulie, prezentând în lume imaginea cineaștilor defilând pe Croazetă fără deja obișnuitele măști (foto). Este cea de-a 74-a ediție a iubitului festival și se desfășoară între 6 și 17 iulie. Iată celelalte cifre care reprezintă Cannes 2021, așa cum au fost ele trecute în revistă de „Le Figaro”.

DRAGOȘ COJOCARU

● **4** – Numai patru regizoare din 24 de filme aflate în competiția oficială, lucru care – spun unii – reprezintă unul dintre reproșurile aduse festivalului, dispariția între realizatoare și realizatori. De-a lungul vremii, o sigură femeie a câștigat Palme d'or (Jane Campion, cu *Lección de pian* –

1993). Cu toate acestea, la Cannes, în afara competiției oficiale, alte 40 de realizatoare își prezintă creațiile. Anul acesta, în competiția oficială se înfruntă trei regizoare de origine franceză (Mia Hansen-Love, Catherine Corsini și Julia Ducournau) și una de origine maghiară (Ildikó Enyedi). În schimb, juriul din 2021, prezidat de Spike Lee, va fi majoritar feminin, din el făcând parte cântăreața franceză Mylene Farmer,

actrițele Maggie Gyllenhaal și Melanie Laurent, regizoarea Jessica Hausner, cărora li se adaugă regizorul brazilian Kleber Mendonça Filho, regizorul francez Mati Diop și actorii Tahar Rahim și Song Kang-ho.

● **5** – numărul de ori în care festivalul, de-a lungul vremii, nu s-a putut ține: 1939 (prima ediție anulată din cauza izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial, prima ediție avea să se țină abia

după război, în 1946), între 1948 și 1950 (din motive economice), 1968 (din cauza evenimentelor din mai) și 2020 (COVID-19).

● **9** – este numărul regizorilor care au câștigat Palme d'or de câte două ori: Francis Ford Coppola (*Conversația și Apocalypse Now*), Shohei Imamura (*The Ballad of Narayama și The Eel*), Bille August (*Pelle Cuceritorul și The Best Intentions*), Emir Kusturica (*Tata e în călătorie de afaceri și Underground*),

frații Dardenne (*Rosetta și L'enfant*), Michael Haneke (*Das weiße Band și Amour*), Ken Loach (*The Wind That Shakes the Barley și I, Daniel Blake*) și Alf Sjöberg (*Torment și Miss Julie*).

● **19** – numărul de frunze de aur care compun celebra Palme. Sunt realizate din aur de 18 carate, cu o valoare de 20.000 de euro.

● **24** – un număr care reprezintă mai multe lucruri: numărul de filme aflate anul acesta în competiție (la prima ediție, cea din 1946, au fost 44); numărul de trepte ce trebuie urcate pentru a intra în palatul festivalului; taxa în euro cerută pentru prima oară acest an de la fiecare festivalier acreditat, pentru protecția mediului. Sumele strânse vor fi vârsate în contul unor programe ecologice.

● **peste 150** – numărul total de lungmetraje din toate competițiile festivalului (Competiția oficială, Cannes Premières, Cinéma pour le climat, Un certain regard, Séances de minuit, La Quinzaine des réalisateurs, La semaine de la critique, Cannes Classics, Cinéfondation).

● **20.000.000** – este bugetul mediu în euro pentru Festivalul de la Cannes. Statul francez și comunitățile locale asigură finanțarea pentru jumătate din această sumă, restul fiind obținut de la sponsori. **SDC**

Trei sferturi de kilogram de cultură

Domnul Burlacu, profesorul de economie din liceu, ne-a vorbit cândva despre teoria valorii, despre cum unele materii au valoare intrinsecă, în timp ce altele o au doar în măsura în care se formează o părere mai mult sau mai puțin generală în acest sens.

În prima categorie putem include mâncarea, combustibilii fosili și tot ce ne este necesar ca să rezistăm în situații de criză. În a

doua sunt incluse obiecte și mărfuri pe care nu le putem arde, bea sau mânca și despre care unii pot spune că le sunt complet inutile. De exemplu un tablou cubist semnat de Picasso, portretizând naiv un om cu nasul pus în locul urechii drepte. Pentru unii valorează milioane, pentru alții fix pix fiindcă nu ar pune niciodată așa ceva în sufrageria lor mov, lângă peisajul cu cerb adăpându-se din izvorul șerpuit care duce la casa aia dintre brazi.

Am ajuns să mă întreb unde mă încadrez eu cu aceste articole. Nu e ca și cum am putea mânca revista asta, iar dacă o punem pe

foc face mai mult fum decât căldură. Ca să fiu mai concis, vă spun că pentru fiecare text publicat sunt plătit cu yyy lei, deși sunt convins că cenzura din redacție va decide să înlocuiască suma cu niște x-uri. Așadar patru articole a câte nnn lei, înseamnă ppp lei pe lună, din care vă jur că îmi cumpăr doar cărți.

Ce plătesc ei de fapt? Talentul creator sau numărul de litere tipărite? Întreb fiindcă luna trecută, din motive obiective, nu am putut trimite unul din cele patru texte, dar asta nu înseamnă că nu am fost la fel de talentat ca și în săptămânile în care am scris. Normal ar fi

fost să primesc toți cei aaa lei, nu? Din păcate mi-au dat doar bbb lei, fix ca și cum mi-ar fi pus talentul pe un cântar din ăla de alimentară, ca pe o bucată de parizer și au constatat că na, la ccc lei kilogramul sunt doar 750 de grame. Nu sunteți de acord cu mine că atât timp cât contabilitatea nu era în concediu nu aveau nici un motiv să nu mă plătească la normă întregă?

Dragi colegi de condei, voi care umpleți paginile Suplimentului prin încordarea mușchilor minții și pe care niciodată nimeni nu vă întreabă cum vă gestionați cărceii, este musai să ne unim și să ne cerem drepturile. Nimic absurd,

BOBI

VOI N-AȚI ÎNTREBAT, FĂRĂ ZAHĂR VĂ RĂSPUNDE

doar să fim plătiți pentru faptul că suntem buni, independent de zilele în care nu scriem. Singurul motiv real pentru care plățile pot fi suspendate să fie vacanța de vară a redacției. Atunci nu putem decât să le urăm concediu plăcut.

Dacă știți pe cineva care vinde trei sferturi din *Solenoid*, vă rog să mă anunțați. **SDC**